

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Károly Róbert Campus
Kertészettudományi Intézet

PORTFÓLIÓ

Készítette:

Péntek Katalin
ZFYIS5

Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzési szak

Konzulens:

Lakatos Márk
mesteroktató

Gyöngyös
2022

TARTALOMJEGYZÉK

SZAKMAI ESETTANULMÁNY	1
1. BEVEZETÉS.....	1
2. SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS.....	2
2.1. A gyógynövény fogalma, a gyógynövényágazat helyzete.....	2
2.1.1. A gyógynövények felhasználása	3
2.1.2. A vadon termő gyógynövények gyűjtése	7
2.2. A gyógynövényturizmus fogalma	8
2.3. A gyógynövényturizmus jelentősebb színterei hazánkban.....	9
3. A TÉMA KIFEJTÉSE.....	12
3.1. A Györgytea bemutatása	12
3.1.1. Gyuri bácsi gyógynövénykertje	13
3.1.2. Györgytea gyógynövénytúrák.....	15
3.2. Kérdőíves kutatás.....	17
3.2.1. Anyag és módszer	17
3.2.2. Eredmények és értékelésük.....	18
4. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS.....	26
IRODALOMJEGYZÉK.....	28
ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	31
MELLÉKLETEK	33
GYAKORLATOK BESZÁMOLÓJA	41
1. Bevezetés.....	41
2. Gazdasági gyakorlat I.....	41
2.1. Szakmai tábor, Bükkzentkereszt, 2020. szeptember 11-13.....	41
2.1.1. Gyakorlati tevékenység	42
2.1.2. Szakmai összegzés	43
3. Gazdasági gyakorlat II.	45
3.1. Tass-puszta, 2021.02.04. és 2021.04.17.....	45
3.1.1. Gyakorlati tevékenység	46
3.1.2. Szakmai összegzés	47
4. Gazdasági gyakorlat III.	48
4.1. Üzemlátogatások, Pannonhalma, 2021. október 15., Albertirsa 2021. október 16.	48
4.1.1. Gyakorlati tevékenység	49
4.1.2. Szakmai összegzés	50
5. Nyári gyakorlat.....	51
5.1. Sudár Birtok – Győrújfalú, 2021. július 19 - 23.	51
5.1.1. Gyakorlati tevékenység	52
5.1.2. Szakmai összegzés	53

Gyógynövénytúrák szerepe a gyógynövényturizmusban

1. BEVEZETÉS

*„Mindenféle Országokban és Tartományokban az Földnek,
a levegő Égnek és Napfénynek különbözése 's mivolta szerint
különös nyavalyák is uralkodnak, vagy bőségesebben 's
gyakrabban az Embereket sanyargatják, de mindenütt
olyan fű is terem, melly épen azt a Betegségnek
nemét az ollyatén helyben meg-gyógyítja.”*
Csapó József (1775)

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem gyöngyösi Károly Róbert Campus gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzésének végzős hallgatójaként portfólióm témájaként a gyógynövénytúrák szerepének vizsgálatát választottam a gyógynövényturizmusban, a Györgytea 3 napos gyógynövényismereti túrájának példáján keresztül.

A gyógynövények iránti szeretetem már gyermekkoromban elkezdődött, rengeteget tanultam nagymamámtól, aki termesztette és gyűjtötte is a gyógynövényeket. Rendszeresen járok túrázni a Bükkbe, így gyakran ellátogattam Bükkszentkeresztre, a település rendezvényeire, mint például a Bükkszentkereszti Gyógynövénynapok vagy a Gombanapok. Majd 2019 nyarán vettem először részt egy 3 napos gyógynövényismereti túrán, amely fordulópont volt az életemben. Lakatos Márk túravezetőt öröm volt hallgatni, az a hatalmas tudás, elhivatottság, és a gyógynövények iránti szeretete óriási inspiráció volt számomra. Ennek hatására kezdtem el komolyabban foglalkozni a gyógynövényekkel és kezdtem meg tanulmányaimat a gyógy- és fűszernövények szakon. Az idei évben pedig hatalmas öröm és megtiszteltetés számomra, hogy a Györgytea 1 napos gyógynövényismereti túravezetőjeként adhatom tovább a megszerzett ismereteimet a túravendégeknek. Így mivel ezzel is foglalkozom, különösen fontos volt számomra, hogy mélyebben is megvizsgáljam a témát.

Személyes érintettségemen és motivációmön túl pedig úgy gondolom, hogy a téma rendkívül aktuális, hiszen a gyógynövényturizmus és a gyógynövénytúrák iránti érdeklődés évről évre nő, amely köszönhető a természetes gyógymódok és gyógynövények töretlen népszerűségének, amelyet az elmúlt években tapasztalhattunk.

2. SZAKIRODALMI FELDOLGOZÁS

2.1. A gyógynövény fogalma, a gyógynövényágazat helyzete

A gyógynövényeket étkezési céllal már ősidők óta ismerte az emberiség, az ókorból pedig már írásos emlékek is fennmaradtak bizonyos gyógynövények egészségmegőrző vagy éppen gyógyító hatásának ismeretéről. Napjainkban a gyógynövények és a gyógynövénytermékek reneszánszát éljük. Nagyon magas az érdeklődés a természetes, a natúr, a bio, a gyógynövénytartalmú termékek iránt. Ez nem is csoda, hiszen ha például megnézünk egy reklámblokkot a televízióban biztosan több olyan gyógyszeripari készítmény reklámját látjuk, amelyet a természetes összetevőkkel vagy a gyógynövénytartalommal népszerűsítene. Tehát ennek az óriási érdeklődésnek egy részét betudhatjuk egy tudatos marketingkommunikációnak is, de hiszem azt, hogy az emberek nagyobb része nem csak divatból tér vissza a természethez, hanem mert érzi azt, hogy teljes és egészséges életet csak a természettel összhangban tudunk élni.

Gyógynövény fogalmán tágabb értelemben azokat a növényeket értjük, amelyeket a hagyományok, vagy az irodalmi adatok alapján gyógyítás céljára felhasználtak vagy felhasználnak. A WHO (Egészségügyi Világszervezet) jelenleg hozzávetőlegesen 20 000 gyógynövényt tart számon. Viszont szűkebb, racionális értelemben csak azokat a növényeket tekinthetjük gyógynövénynek, amelyek felhasználását hivatalos forrás engedélyezi (BERNÁTH és NÉMETH 2007).

Ma Magyarországon hivatalos forrásnak tekinthető a jelenleg hatályos VIII. Magyar Gyógyszerkönyvben és a közvetlen lakossági fogyasztásra szánt hagyományos gyógynövény-drogokról és azok kiskereskelemben szokásos kiszerelési egységeiről szóló 81/2003. (XII. 23.) ESzCsM rendelet mellékletében található gyógynövények drogjai (LAKATOS, 2012).

Magyarország kedvező természeti viszonyai, földrajzi fekvése és a vadon termő gyógynövényfajok gazdagsága miatt ideális hely a gyógynövények termesztéséhez és gyűjtéséhez is. Azonban míg az 1990-es években 37-42 ezer hektáron termesztettek gyógynövényeket, addig ez a termőterület ma már kb. 18 ezer hektárra csökkent (CZIRBUS, 2013).

A vadon élő gyógynövények száma jelenlegi ismereteink alapján kb. 430, ebből kb. 300 faj, ami gyűjthető. Európai viszonylatban ezzel hazánk a középmezőnyben található, mert míg

Nyugat-Európában inkább a termesztés, míg Dél- és Délkelet-Európában inkább a gyűjtés hangsúlyosabb. A '90-es évekig Magyarországon a gyógynövényágazatra az önellátás volt jellemző. Ezt követően viszont átalakult a gyógynövénygyűjtés, termesztés, feldolgozás, kereskedelem addigi egysége, és elkezdődött főként a kisüzemi termelés (LAKATOS, 2020).

Jelenleg az előállított drogtömeg kb. 70%-a vadon termő gyógynövények gyűjtéséből és feldolgozásából származik, viszont ez hosszú távon nem fenntartható. Sok probléma van ma még a gyógynövény ágazatban, például az, hogy alapvetően alapanyagot állítunk elő, amelynek jelentős részét exportáljuk, majd a feldolgozott készterméket importáljuk. A szakértők szerint nagy szükség van az ágazat fejlesztésére, hiszen rengeteg potenciál van a hazai magas minőségű gyógynövényekben (CZIRBUS, 2013).

Az ágazat versenyképességet növelni lehetne a vadon termő gyógynövények gyűjtésére vonatkozó szabályozások és ellenőrzések újragondolásával, a gyógynövénytermesztést támogató beruházásokkal és technikai fejlesztésekkel, valamint a hatékony szakmai érdekképviseléssel és oktatással (LAKATOS, 2020).

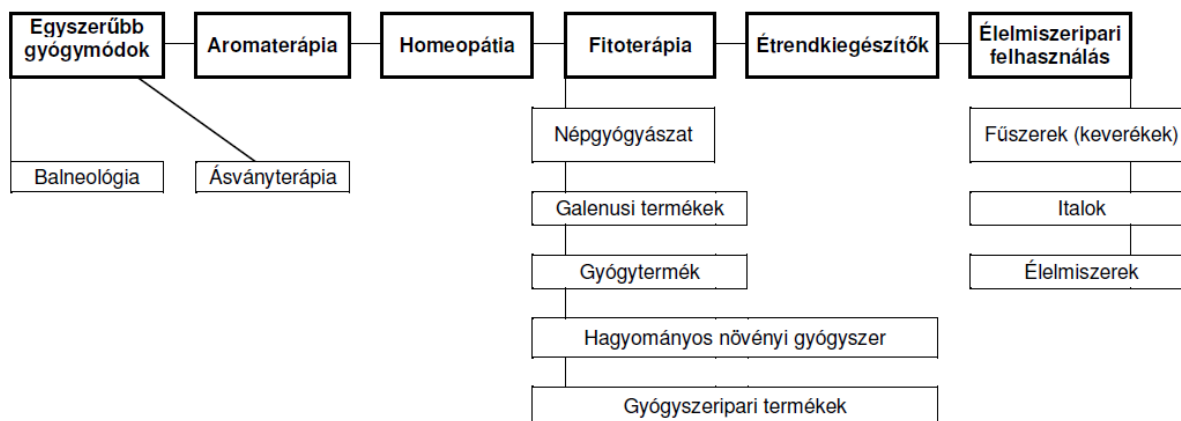
2.1.1. A gyógynövények felhasználása

A gyógynövények felhasználása rendkívül széles skálán mozog. A kozmetikai iparban a gyógynövényalapú, természetes kozmetikumok gyártása során nagyon sokféle gyógynövénykivonatot használnak, de akár a dohányiparban is fellelhetjük a gyógynövényeket a különböző természetes aromák biztosításához. Dolgozatom kutatási témájához viszont a gyógynövények gyógyászati felhasználásának területeit szeretném részletesen bemutatni a szakirodalmak alapján, mivel úgy gondolom, hogy aki gyógynövényismereti túrán vesz részt, a gyógynövényeket főként gyógyhatása miatt használja.

Mára már a hagyományos és a népi gyógyászat élesen elkülönül egymástól. Míg a hagyományos gyógyászat (pl.: indiai, kínai) intézményesen alkalmazott a mai hivatalos gyógyászati gyakorlatban, addig a népi gyógyászat a hivatalos gyógyászati gyakorlaton kívül eső gyógyeljárásokat jelenti. A hivatalos és a népi gyógyászat metszetének tekinthető a természetgyógyászat, amely egy gyűjtőfogalom. Olyan egyedi diagnosztikai és terápiás módszereket tartalmaz, amely előtérbe helyezi a megelőzést, illetve főként a szervezet

öngyógyító képességére épít. A természetgyógyászat az egyetemes orvoslás része, viszont természetes módszereket alkalmaz (LAKATOS, 2020).

A gyógynövények gyógyászati felhasználását az 1. ábrán láthatjuk.

1. ábra: A gyógy- és aromanövények „gyógyítás” céljából történő felhasználásának főbb területei

Forrás: BERNÁTH és NÉMETH, 2007

Egyszerűbb gyógymódok

Az egyszerűbb gyógymódok közül a *Balneológia* az egyik legősibb gyógymód, amelyet ma már a gyógyvizek gyógyászati célú alkalmazásával foglalkozó tudománynak tekintenek, más néven gyógyfürdőtannak is szokták nevezni. Az *Ásványterápia*, vagy kristálygyógyászat egy szintén ősi, természetes gyógymód, amely a szervezet öngyógyító folyamait serkenti.

Aromaterápia

Olyan terápiás eljárások összessége, amely a magas illóolajtartalmú gyógynövényekből előállított illóolajok használatán alapszik. Az illóolajokat a növényekből általában vízgőzdesztillációval nyerik ki. Nagyon fontos, hogy terápiás célra csak jó minőségű, tiszta illóolajat használnak. Főként belélegzéssel alkalmazzák, de gyakori összetevője a masszázsolajoknak vagy krémeknek is, mert így nem csak a légzőrendszeren, hanem a bőrön keresztül is bejutnak a hatóanyagok a szervezetünkbe.

Homeopátia

Alapelve a hasonlóság elvén nyugszik, amely szerint a „hasonló a hasonlót gyógyítja”. Ez a módszer is a szervezet öngyógyító képességére alapoz, amely során olyan szereket alkalmaz óriási hígításban, amely hasonló tüneteket váltana ki nagy dózisban, mint az adott betegség tünetei. A homeopátia főként friss vagy szárított növényeket használ (LAKATOS, 2020).

Fitoterápia

A fitoterápia lényege a gyógynövények hatóanyagtartalmú részeivel és a belőlük előállított készítményekkel történő gyógykezelés, amely a természettudományosan orientált gyógyászat része, nem pedig alternatív gyógyászat. A fitoterápia elnevezés Henry Leclerc francia orvostól származik, akinek munkássága a 20. század első felére tehető. A fitoterápia komplex terület, mivel a népi gyógyászatban megtalálható gyógynövényeket és a tudományosan igazolt hatóanyagtartalommal rendelkező gyógynövényeket is használ. Ezáltal a betegségek megelőzésében és gyógyításában is fontos szerepe van (LAKATOS, 2020).

A *Gyógyszeripari termékek* előállításához még ma is használnak növényi eredetű hatóanyagokat. A jelenleg forgalomban lévő gyógyszerek kb. 39%-át természetes eredetű (10%) és ezek szintetikusán előállított származékai (29%) képezik. Továbbá a fitoterapeutikumok (fitoterápia gyógyszerei) közé tartoznak a *Galenusi termékek* (galenikumok), amelyek előállítása régebben többnyire a gyógyszertárakban történt, de ma már főként a gyógyszergyárak galenusi üzemében állítják elő, és a patikák inkább a gyógyszerforgalmazóktól szerzik be ezeket a készítményeket. A galenikumok elkészítésének szigorú szabályai vannak, rögzített alapanyagokkal és pontos receptúra alapján dolgoznak. A Szabványos Vény minta Gyűjtemény (FoNo) tartalmazza a magisztrális gyógyszerkészítés szabályait (LAKATOS, 2020). Jelenleg a FoNo VIII. kiadása érvényes, amelyben megtaláljuk a hivatalos fitoterápiás készítményeket.

Gyógytermék (Gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású készítmény) kategóriába azok a természetes eredetű anyagot tartalmazó készítmények tartoznak, amelyek bizonyítottan kedvező biológiai hatással rendelkeznek, orvosi előírás nélkül is alkalmazhatók és előírászerű használatuk esetén egészségi ártalmat nem okoznak. Nyilvántartásba vételének kérelmezése 2005. november 1-jét követően nem indítható a hatályos jogszabályok értelmében. Azok a gyógytermékek azonban, amelyek érvényes forgalomba hozatali engedéllyel rendelkeznek, továbbra is forgalomban maradhatnak ebben a kategóriában.

Viszont a jogszabályi változások miatt a gyógytermékek kategóriája manapság már elvesztette korábbi jelentőségét (BERNÁTH, 2013).

A *Hagyományos növényi gyógyszer* kategória olyan növényi gyógyszert jelent, amely kizárólag az adott hatáserősségre és adagolásra jóváhagyott javallat alapján orvosi diagnózis, felügyelet és rendelvény nélkül alkalmazható. További fontos követelmény a forgalomba hozatalra vonatkozóan, hogy irodalmi adatok vagy szakértői jelentések alapján megállapítható legyen, hogy a kérelem alapjául szolgáló termék a kérelem időpontját megelőzően legalább 30 éven át gyógyászati használatban volt, és ebből legalább 15 évig az EGT területén. Használatát tekintve pedig szájon át, külsőleg vagy belélegezve alkalmazható. Előírás továbbá az alábbi kötelező reklámszöveg: „*Hagyományos növényi gyógyszer. A javallatokra való alkalmazása a régóta fennálló használaton alapul*” (LAKATOS, 2020).

Étrend-kiegészítők

Jelenleg a gyógynövényeket tartalmazó termékek döntő hányada étrend-kiegészítő vagy élelmiszer kategóriákban szerepel, köszönhetően annak a törekvésnek, hogy a gyógynövények többségét megkísérlik kivonni a gyógyszer törvény hatálya alól. A hatályos EU-s szabályozás alapján a kategóriába tartozó termékek a hagyományos étrend kiegészítését szolgálják, és koncentrált formában tartalmaznak tápanyagokat vagy egyéb táplálkozási vagy élettani hatással rendelkező anyagokat, egyenként vagy kombináltan. Az étrend-kiegészítőkben nem javasolt növények, illetve növényi részek úgynevezett negatív listáját az OÉTI szakértői bizottsága állítja össze. Viszont a listán nem szereplő gyógynövényekre sincs automatikus alkalmazhatóság, ezeket az OÉTI egyenként vizsgálja. Ebben a kategóriában is van reklámszövegre, illetve jelölésre vonatkozó korlátozás, amely szerint tilos az adott terméknek betegséget megelőző vagy gyógyító hatást tulajdonítani, mert besorolásukat tekintve élelmiszernek minősülnek (LAKATOS, 2020).

Élelmiszeripari felhasználás

Egyre gyakrabban és szélesebb körben jelennek meg a gyógynövények élelmiszerként. Élelmiszernek nevezünk minden olyan feldolgozott, részben feldolgozott vagy még feldolgozatlan anyagot vagy terméket, amelyet emberi fogyasztásra szánnak vagy várhatóan emberek fognak majd elfogyasztani. Ezen belül jól elkülöníthető kategóriákat figyelhetünk meg, mint a *Fűszerek*, az előzőekben már tárgyalt *Étrend-kiegészítők*, *Élvezeti-* és *egyéb*

gyógynövényteák (herbateák). Valamint a fűszerek és gyógynövények kivonatait gyakran használja még a szeszipar, gondoljunk csak a gyógynövényes likőrökre, párlatokra vagy éppen a közismert Unicumra (LAKATOS, 2020).

2.1.2. A vadon termő gyógynövények gyűjtése

Kutatási témám szempontjából a vadon termő gyógynövények gyűjtésének azon aspektusát szeretném vizsgálni, amely a saját felhasználásra történő gyűjtéssel kapcsolatos. Hiszen feltételezhető, hogy aki egy gyógynövénytúrán terepi ismeretekre tesz szert, a későbbiekben saját maga is szeretné ezt a megszerzett tudást kamatoztatni. A vadon termő gyógynövények gyűjtésére különböző jogszabályok vonatkoznak, illetve vannak bizonyos szempontok, amelyeket mindenképpen fontos figyelembe venni.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtására vonatkozó 61/2017. (XII.21.) FM rendelet szerint erdei haszonvétel a gyógynövény, a gomba és a vadgyümölcs, amely szerint egyéni szükséglet fedezésére személyenként naponta maximum 2 kg gomba, 2 kg vadgyümölcs vagy 2 kg gyógynövény gyűjtése engedélyezett, amely kereskedelmi forgalomba nem hozható. Magánterületen 2 kg alatt is, állami területen 2 kg mennyiség fölött, illetve természetvédelmi területeken 2 kg alatt is minden esetben a gyűjtés engedélyhez kötött. Magyarországon jelenleg mintegy 170 védett és kb.30 fokozottan védett gyógynövényfajt tartanak számon, amelyek gyűjtését korlátozhatja vagy tilthatja a természetvédelmi hatóság. Így mielőtt egy bizonyos növényt begyűjtenénk, minden esetben körültekintően tájékozódjunk annak védettségi státuszáról (LAKATOS, 2020).

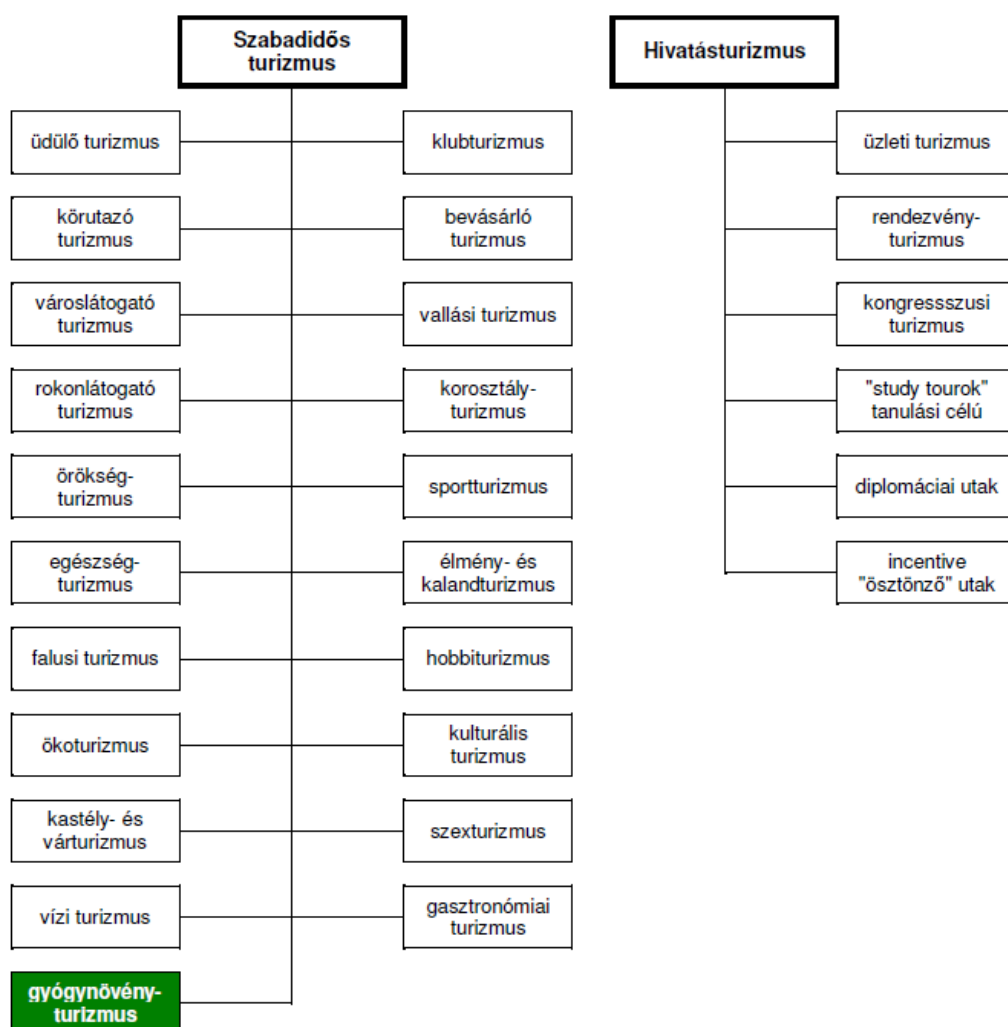
Továbbá nagyon fontos szempontokat kell figyelembe vennünk a gyógynövények gyűjtése során. Az első és legfontosabb, hogy a gyűjtendő növény pontos botanikai jellemzőinek ismerete nélkül, magunktól soha ne kezdjünk el gyógynövényt gyűjteni, hogy meg tudjuk különböztetni hasonló, de más felhasználású vagy éppen az emberi szervezet számára mérgező rokonfajoktól. Nagyon fontos ismerni, hogy az adott növény mely része tartalmazza a legtöbb hatóanyagot, illetve ezeket a növényi részeket mikor érdemes begyűjteni. Csak tiszta környezetből, egészséges növényeket gyűjtsünk. Mindig használjunk metszőollót vagy kést, ne tegyünk kárt a növényekben a „tépkedéssel”. Kosárba vagy vászontáskába tegyük a begyűjtött növényi részeket, ne használjunk műanyag szatyrokat, mert abba hamar befülledhetnek. Csak akkora mennyiséget gyűjtsünk, amennyit néhány órán belül fel is tudunk

dolgozni minőségi romlás nélkül. Ne szedjük annál többet, mint amennyire szükségünk van, ne pazaroljuk a természet ajándékát, és gondoljunk arra is, hogy a következő évben maradjon szaporulat, hogy újra élvezhessük a természet kincseit (SZABÓ, 2011).

2.2. A gyógynövényturizmus fogalma

A gyógynövények gyűjtésével, termesztésével, feldolgozásával és felhasználásával kapcsolatos motivációkkal történő utazást gyógynövényturizmusnak nevezzük. Ez a fajta utazás saját elhatározásból, munkaidőn kívül történik, amely során a felkeresett úti célt és az ott töltött időt a vendég határozza meg, illetve költségeit is maga fedezi (LAKATOS, 2012).

A gyógynövényturizmus elfoglalt helyét a turizmus rendszerén belül a 2. ábra mutatja.

2. ábra: A gyógynövényturizmus elhelyezése a turizmus rendszerében

Forrás: (LAKATOS, 2012)

A turizmus rendszerében láthatóan önállóan is megtalálható a gyógynövényturizmus, de több turisztikai termékkel is kapcsolható. Egyik ilyen termék a vallási turizmus is, például Pannonhalmán, ahol az apátság több évszázados tevékenységében mindig is jelen voltak a gyógynövények. Továbbá kapcsolódási pont figyelhető meg a hobbi-, a gasztro-, a falusi- és a kulturális turizmussal is. A gyógynövényturizmus és a kulturális turizmus kapcsolódására közelünkben Erdélyben találunk példát, ahol napjainkban is különös jelentősége van a vadon termő gyógynövények gyűjtésének. Az ökoturisztikai termékekkel történő kapcsolódás is megfigyelhető például az egyes tájegységekben szervezett botanikai túrák alkalmával. A gyógynövényturizmusnak az egészségturizmus részeként történő megjelenésére jelenleg még nem igazán találunk elterjedt formát. Viszont arra vonatkozóan már vannak példák, hogy az egészségturizmus a gyógynövényturizmus részeként jelenik meg, hiszen a gyógynövényes programok alkalmával már gyakran lehetőség van szaktanácsadásra és gyógyteák, teakeverékek vásárlására is (LAKATOS, 2012).

2.3. A gyógynövényturizmus jelentősebb szinterei hazánkban

Hazai viszonylatban megkülönböztethetjük a gyógynövényturizmus kemény és szelíd formáját. A *kemény gyógynövényturizmus*hoz tartoznak azok a programok, amelyek nagyobb tömegek részvételével valósulnak meg, a program elemek relatív kötöttek, szellemi előkészítést nem igényelnek, illetve külső, szervezett irányítás keretében valósulnak meg (LAKATOS, 2012).

Ebbe a kategóriába tartoznak az alábbi népszerű és jelentős programok is:

Tihanyi Levendula Fesztivál és Levendula Hetek

2005-ben rendezték meg az első Levendula Fesztivált Tihanyban, ami még akkor egy napos volt, majd a rendezvény iránti érdeklődés rohamos növekedésével egy egész hétvége, majd egy teljes hét lett a program időtartama. Ma már nem csak országos hírnévre tett szert, hanem határainkon túl is érkeznek a rendezvényre. Egyik fő célkitűzésük, hogy ennek a csodálatos növénynek kedvelői vigyék hírét annak, hogy itt már száz éve is szerették a levendulát (ANONYMUS 1).

Az első levendulaültetvényt hazánkba Bittera Gyula telepítette Tihanyban 1920-ban, Franciaországból hozott szaporítóanyaggal (BERNÁTH, 2000).

Bükkszentkereszti Gyógynövéynapok

Bükkszentkereszten az első gyógynövéynapokat 2007-ben szervezték, amely minden évben a nyári időszakban került megrendezésre egészen 2019-ig. Sajnos az elmúlt években a járványhelyzet miatt nem tudták megtartani a programot. A két napos rendezvényen természetgyógyászati és egyéb szakmai előadásokat hallgathattak a vendégek, valamint szaktanácsadásra, vércukorszint mérésre, teakóstolásra, gyógynövénykert látogatásra is lehetőség nyílt. A szakmai programokon túl pedig kézműves vásár és gyermekprogramok is színesítették az itt eltöltött időt. Az idelátogatók elmondása alapján sokan azért is szeretik a rendezvényt, mert naprakész és hiteles tudásanyaghoz jutnak (ANONYMUS 2).

A szelíd gyógynövényturizmus kategóriájára az jellemző, hogy kisebb létszámú csoportokban, bizonyos esetekben családi vagy baráti közösségek bevonásával valósulnak meg. Ide sorolhatóak a kifejezetten gyógynövény célú programok, gyógynövénykert látogatások vagy gyógynövénygyűjtő túrák. Ezek a programok már speciális előkészületeket igényelnek a résztvevőktől, mint például a megfelelő ruházat kiválasztása a terepi viszonyok figyelembevételével, valamint kés vagy olló, kosár vagy vászontáska a gyógynövények gyűjtéséhez (LAKATOS, 2012).

Hazai szinten a kategóriába tartozó főbb látogatható gyógynövénykertek az alábbiak:

Gyógynövénykutató Intézet Kemotaxonómiai Botanikus Kertje

A Budakalászon található kert elrendezésének alapjául a növényekben termelődő kémiai anyagokat veszi figyelembe, amely Magyarországon egyedülálló, de még világszerte is elég ritka. A botanikus kert szakvezetéssel bárki számára látogatható előzetes bejelentkezéssel (ANONYMUS 3).

Arborétum és Gyógynövénykert – Pannonhalma

A Pannonhalmi Főapátság gondozásában áll az Arborétum és a Gyógynövénykert, amelyben megtalálható számos gyógynövényfaj, például a levendula, citromfű, zsálya, kakukkfű és borsmenta, amelyeket természetnek is. Lehetőség van még a gyógynövény lepárló és az illatmúzeum megtekintésére is (ANONYMUS 4).

Gyógynövénykert – Bakonybél

A gyógynövénykert 1,5 ha területen elterülő, a szerzetesek és az alkalmazottak által gondozott, ökológiai gazdálkodással művelt kert, amely szakvezetéssel látogatható (ANONYMUS 5).

Gyógynövény Tankert – Halimba

dr. Szalai Miklós plébános úr gyógynövényes munkásságának tiszteletére létesült ez a gyógynövénykert, aki sokat tett a gyógynövények megismertetéséért. Ehhez kapcsolódóan gyógynövénytúrákat is szerveznek (ANONYMUS 6).

Gyógynövény völgy – Zánka

2014 nyarán nyílt ez a Látogató- és Oktatóközpont, amely egy igazi ökocentrum. Minden érdeklődő számára egész évben látogatható, a bemutatókertben több mint 400féle gyógynövény időszakosan változó tárlatát lehet megtekinteni. Különböző interaktív szakmai programokat is tartanak (ANONYMUS 7).

Gyuri bácsi gyógynövénykertje – Bükkszentkereszt

Szabó György a bükki füvesember első gyógynövénykertjét Bükkszentkereszt határában az ezredfordulón hozta létre, amelybe legkedvesebb gyógynövényeit telepítette, hogy az emberek közvetlenül lássák a természetben (SZABÓ, 2011). A régi kert mellett 2020-ban nyitotta meg kapuit az új gyógynövénykert, amely már egy új szellemben készült. Tavasztól őszig bárki számára látogatható, illetve a gyógynövénytúrák egyik állomása a gyógynövénykert, de külön szakvezetés is kérhető. Erről még részletesebben a következő fejezetben lesz szó.

Az elmúlt években a gyógynövényismereti túrák rohamosan növekvő népszerűségének köszönhetően országszerte egyre több olyan gyógynövénytúrával találkozhatunk, amelyek nem kapcsolódnak régebbi, neves gyógynövénykertekhez. Ilyenek például: *Ezerjófű Gyógynövénytúrák* (Fülöp Zoltán, Boncodföldre), *Gyógynövénytúra - Méhész Ádám* (Budapest), *Gyógynövényismereti- és gyűjtőtúra* (Galagonya Program).

Nagyon fontos, hogy bármerre is járunk, mindig körültekintően válasszunk gyógynövényismereti és/vagy gyógynövénygyűjtő túrákat, amelyeket felkészült, képzett szakemberek vezetnek (PÁSZK, 2020).

3. A TÉMA KIFEJTÉSE

3.1. A Györgytea bemutatása

Szabó György, a bükki füvesember, a Diabess-Györgytea megalkotója, Bükkszentkereszt díszpolgára, a gyöngyösi Károly Róbert Főiskola tiszteletbeli főiskolai tanára, a mi Gyuri bácsink. A népgyógyászat és Szabó Gyuri bácsi neve elválaszthatatlanul összeforrt a mai magyar köztudatban, nagyon kevesen lehetnek ma azok, akik nevét ne hallották volna a gyógynövényes gyógyítással kapcsolatban. Több alkalommal is volt szerencsém előadásait hallgatni, és kevés olyan tiszta szívű, hiteles, nagy tudású, ám de szerény embert ismerek, mint Gyuri bácsi. Tudását készségesen megosztja a világgal, mert hitvallása szerint a nép bölcsessége köztulajdon, amelynek ő csak letéteményese, kötelessége tehát továbbadni mindazoknak, akik érdeklődnek iránta (SZABÓ, 2011).

Családi vállalkozásukat ebben a szellemben, lánya Lopes-Szabó Zsuzsa vezeti. Magáról azt nyilatkozta, hogy ő képviseli azt a jelent, amely a múltat átvezeti a jövőbe. Ő is rendkívül fontosnak tartja, hogy minél több emberhez eljusson a gyógynövényes tudás, a természetes gyógymódokról szóló ismeretek, hogy ez a tudás ne vesszen el, és a gyógynövények visszanyerjék azt a szerepet, amelyet évszázadokon át betöltöttek életünkben (LOPES-SZABÓ, 2013).

A Györgytea termékeit előállító új üzem Bükkszentkereszt településen található. A nagyságrendileg 1 600 négyzetméter alapterületű épületegyüttes, amelyben feldolgozó-, csomagoló üzem, raktárak és irodák találhatóak 2022 februárjában került átadásra, amelyet kívülről az ünnepélyes átadón készült 3. ábrán láthatunk.

3. ábra: Györgytea új üzemi épülete

Forrás: <https://kormany.hu/hirek/uj-uzemmel-bovult-a-gyorgytea>

A termékek előállítása során kombinálják az innovatív gyártástechnológiát a hagyományos kézi feldolgozással. Az értékesítésre kerülő késztermékek csomagolását a letisztult, igényes design jellemzi. A Györgytea termékpalettáján megtalálhatóak egyedi teák, élvezeti teák, teakeverékek, gyógynövénykivonatok, krémek, kenőcsök, illetve kiegészítő termékek (pl.: levendula textilzsák, könyvek, kézműves bögre, papír teafilter).

A Györgytea nem csupán egy gyógynövényes termékeket gyártó és értékesítő vállalkozás. A család szíve-lelke, tudása és szellemi öröksége is benne van, és óriási hangsúlyt fektetnek arra, hogy ezt a tudást megosszák az emberekkel. Az előadások, a televízióban vagy rádióban elhangzó riportok, interjúk mellett saját csatornáikon keresztül is rengeteg tudásanyag elérhető. Honlapjukon (www.gyorgytea.hu) témérdek szakmai cikket olvashatunk, és számos gyógynövényről vagy betegségről kaphatunk információt a kifejezetten erre fejlesztett „Mindent a gyógynövényekről” kereső menüpontban. Ezen kívül hírlevelekre is van lehetőség feliratkozni, amelyekből értesülhetünk a legújabb eseményekről és információt kapunk akciókról vagy éppen hasznos tudással gyarapodhatunk a gyógynövényekről.

Négy Györgytea mintabolt is várja felkészült kollégáival személyesen is a kedves vásárlókat Bükkszentkereszten, Miskolcon és Budapesten. Itt nem csak a termékeket tudják megvásárolni, de személyre szabott tanácsot is kaphatnak. Az eladó kollégák Gyuri bácsitól és Zsuzsától tanultak, rendszeres továbbképzésben vesznek részt, és évente vizsgáznak. Ezen felül pedig telefonon és emailen is fogadják a személyes megkereséseket, készségesen válaszolnak minden kérdésre.

3.1.1. Gyuri bácsi gyógynövénykertje

Gyuri bácsi első, úgynevezett „régí” gyógynövénykertjét Bükkszentkereszt határában az ezredfordulón létesítette egy levendulaültetvény létrehozásával, majd később legkedvesebb gyógynövényeit telepítette be, így létrehozva egy bemutató kertet. Ebbe a gyógynövény-bemutató kertbe több mint hetven féle gyógynövényt ültetett, hogy megőrizze a lassan feledésbe merülő népi gyógyászat növényeit. Így Gyuri bácsi kertje az oktató-nevelő munka fontos színterévé vált.

A régi kertet azonban az idő múlásával kezdték „kinőni”, illetve egyre nagyobb volt az igény a bővítésre, így létrejött az új kert, amely 2020-ban nyitotta meg kapuját.

Az új kertet - mely a régi tőszomszédságában található - Gyuri bácsi lánya, Zsuzsa tervezte, és már egy új szellemben készült. Ebben a kertben is minden a növényekről szól, ezért esett a választás a kert alaprajzaként is a szív alakú hárslevélre, amelyet a 4. ábra szemléltet.

4. ábra: Az új gyógynövénykert felülnézeti képe
Forrás: Orliczki Attila felvétele, 2020.

A hársfa egyrészt a szeretet szimbóluma, másrészt fontos gyógynövényünk is. A kert bejáratánál találjuk a fogadóépületet, amelyben a recepció, a Györgytea mintabolt és a mosdók találhatóak. A kertbe a hársfa levél szárán haladva érkezünk, amelynek két oldalán a levendula labirintus található. Majd a gyógynövényágyásokat a hársfa levél erezetén végig haladva tekinthetjük meg. A kert közepén egy filagória áll, amely egy pihenőtér vagy éppen előadások helyszíne is lehet. A kert északi részén találhatóak a kifejezetten gyermekek számára kialakított ágyások, melyeket a kicsik méretéhez igazítottak, így ők is megismerkedhetnek a szagos, ízes gyógynövényekkel. A gyerekekre gondolva a bejárat közelében egy iparművészek által tervezett játszótér is helyet kapott, a környezetbe illő fából készült játékokkal. A gyógynövénykert szélén, körben fák és cserjék találhatóak, hogy természetes élőhelyet biztosítsanak a madaraknak és apró állatoknak. A kertben közel 150féle növény, összesen több mint 21.000 példány található (ANONYMUS 8).

A gyógynövénykert tavasztól őszig bárki számára látogatható, előzetes bejelentkezés alapján külön szakvezetés is kérhető, akár csoportok számára is. Nagyon nagy az érdeklődés, évente több ezren látogatják a kertet. A kert emellett a gyógynövénytúrák fontos állomása is, mindegyik túra típusban megtalálható. A Györgytea gyógynövénykertjéről készített saját fotóimat az 1. sz. melléklet tartalmazza.

3.1.2. Györgytea gyógynövénytúrák

2005-ben jelent meg először a turisztikai termékek piacán a „Gyógynövénygyűjtő túrák a Bükkben” nevet viselő ajánlat, amely Szabó György a „bükki füvesember” és a miskolci Szerviz Iroda Kft. együttműködésével valósult meg. A túrák egyik állomása a gyógynövénykert volt, emellett terepi túrákon ismerkedtek meg a Bükk hegység gyógynövényeivel a résztvevők, amelyet turnusonként maximum 25 fő részvételével kínáltak (LAKATOS, 2012).

2014-től a Györgytea önállóan folytatta a gyógynövényismereti túrák szervezését Lakatos Márk és Mezőfi Attila túravezetőkkel. Az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő túrákon résztvevő vendégek száma évről évre nő. A Györgytea figyelemmel kíséri az ideérkezők igényeit, igyekszik minden évben valami újat vagy többet kínálni a túrázóiknak. Ezért 2022-ben először hirdettek haladó típusú túrát, illetve új túravezetők is érkeztek, hogy minél több időpontban lehetőség legyen a szakvezetésre. Az idei kínálat alapján az alábbi típusú túrákon vehettek részt az érdeklődők:

1 napos gyógynövényismereti túra

Az egynapos túrák gyógynövénykert-látogatásból és rövid terepi túrából állnak, amely során a résztvevők alapvető ismereteket sajátíthatnak el a gyógynövényekről. Lehetőség van csak a kert látogatására is jelentkezni, ha valakinek a terepi túra megterhelést jelent. A kert egyedileg is látogatható, de vezetett kertlátogatásra csak a túrákon van lehetőség. Az általam tartott szakvezetésről készült fotót az 5. ábrán láthatjuk. A maximális létszám túránként 50 fő. A környéket jól ismerő és szerető, elhivatott túravezetők: Boldizsár-Mátyás Gabriella, Péntek Katalin, Szívósné Hegyi Györgyi és Mezőfi Attila. A program összesen kb. 4 óras.

5. ábra: Péntek Katalin túravezető és csoportja a gyógynövénykertben
Forrás: Kocsis Kinga felvétele, 2022.08.28.

1 napos csoportos gyógynövényismereti túra

A csoportos túrákra iskolai osztályok, szakmai szervezetek, természetjáró klubok vagy akár nagyobb baráti társaságok, közösségek jelentkezhetnek. A csoport minimális létszáma 15 fő. A programban hasonlóképpen az előző típushoz, gyógynövénykert-látogatás, szakmai előadás és rövid terepi túra szerepel. A túravezetők személye megegyezik az előzőekben ismertetett egynapos gyógynövényismereti túráéval.

3 napos „Fűben-fában orvosság” túra

A háromnapos „Fűben-fában orvosság”, avagy gyógynövények és régi gyümölcsfajták az egészség szolgálatában túrán a különböző gyógynövények, régi tájfajta gyümölcsök otthoni felhasználásáról szerezhetnek hasznos ismereteket, praktikus tanácsokat a túravendégek. A maximális létszám túránként 30 fő, a csoportokat dr. Pottyondy Ákos agrármérnök, gazdálkodó vezeti.

3 napos haladó „Fűben-fában orvosság” túra

Ezt a haladó túrát azoknak ajánlják, akik már rendelkeznek gyógynövényismerettel, vagy részt vettek korábban valamelyik 3 napos Györgytea túrán. Ez azért fontos, mert ezen a programon a szakmai előadás és gyógynövénykert látogatás mellett a gyakorlati ismereteké a főszerep. Különböző gyógynövényes termékek készítését sajátíthatják el a résztvevők, mint például az olajos vagy az alkoholos gyógynövénykivonatokat. A gyakorlati foglalkozás miatt a maximális létszám túránként csak 15 fő, a csoportokat szintén dr. Pottyondy Ákos agrármérnök, gazdálkodó vezeti.

3 napos gyógynövényismereti túra

A háromnapos gyógynövényismereti túrán alapos ismeretekkel gazdagodhatnak a gyógynövények világáról, botanikai jellemzőiről, gyűjtéséről és felhasználásáról az ezt választó túravendégek. A túrára érkezőket átfogó ismereteket nyújtó szakmai előadásokkal, gyógynövénykert-látogatással, változatos terepi túrákkal, a bükk-szentkereszti nevezetességek bemutatásával várják. A maximális létszám túránként 30 fő. A csoportokat magasan képzett és elhivatott túravezető, Lakatos Márk vezeti. Magyarországon egyedülálló ez a gyógynövény-túra, mert egy meglehetősen részletes szakmai anyagot kapnak a résztvevők, illetve alapos gyakorlati tudást is szereznek a gyógynövényekről. A résztvevők között orvosok, gyógyszerészek, természetgyógyászok és egészségügyi szakdolgozók is jelen vannak. A 6. ábrán láthatjuk, ahogyan Lakatos Márk túravezető alaposan elmagyarázza az

ökörfarkkóró botanikai jellemzőit, melyeket a gyűjtés során nagyon fontos tudni, illetve jól látszódik, hogy a hallgatóság figyel és jegyzeteli az elhangzottakat.

6. ábra: 3 napos gyógynövényismereti túra részlete
Forrás: saját felvétel, 2019.08.04.

Idén először pedig a 3 napos gyógynövényismereti túra keretében lehetőség nyílt betekinteni a gyógynövények feldolgozásának folyamatába (szárítás, vágás, rostálás) a Györgytea új feldolgozó üzemében. A háromnapos gyógynövényismereti túrák részletes programját az 2. sz. melléklet tartalmazza (ANONYMUS 9).

3.2. Kérdőíves kutatás

3.2.1. Anyag és módszer

Munkám során egynapos túravezetőként figyeltem arra, hogy szinte minden alkalommal a túra végén voltak olyan érdeklődők, akik arról kérdeztek, hogy milyen formában lehetne még többet tanulni a gyógynövényekről. Illetve akadtak olyanok is, akik jelenleg természetgyógyászati képzésben vesznek részt és a gyakorlatban is meg szeretnék ismerni a gyógynövényeket. Ezeknek a vendégeknek a Györgytea 3 napos gyógynövényismereti túráját ajánlottam, mert ott még részletesebb tudást kapnak a gyógynövényekről. Ezért választottam kutatásom tárgyának a háromnapos gyógynövényismereti túrán résztvevő vendégek motivációjának, előéletének, további céljainak, valamint a gyógynövényekkel kapcsolatos

fogyasztási szokásainak mélyebb megismerését. Kutatásom kezdetén a következő hipotéziseket állítottam fel:

- A 3 napos gyógynövényismereti túrán résztvevők között nagy arányban vannak azok, akik már korábban részt vettek 1 vagy 3 napos gyógynövénytúrán.
- A túravendégek rendelkeznek már valamilyen szintű alaptudással a gyógynövényekkel kapcsolatban. A mindennapjaik része a gyógynövénytermékek fogyasztása, illetve az ezzel kapcsolatos ismeretek megszerzése.
- A túravendégek a jövőben is részt kívánnak venni hasonló programokon, amelyeken bővíthetik tudásukat a gyógynövényekkel kapcsolatban, illetve egy részük tervez oktatási rendszerben történő képzésben is részt venni.

Kérdőívet készítettem, amelyet a 3. sz. melléklet tartalmaz. Kérdőívemet Google űrlap segítségével szerkesztettem és az idei háromnapos túrán résztvevő 198 túravendégnek került kiküldésre. A kiküldött kérdőívekre 91 esetben érkezett válasz, ami 46%-os válaszadási arányt jelent. A kérdőív összeállítása során ügyeltem a kérdések logikai és pszichológiai sorrendjére, illetve arra, hogy a kérdőív egyértelmű és viszonylag könnyen, és gyorsan kitölthető legyen. Összesen 19 kérdés szerepelt a kérdőívben, amelyből 7 kérdés demográfiai vagy személyes jellegű volt. Az adatok könnyebb feldolgozhatósága érdekében törekedtem a zárt kérdések alkalmazására. 4 esetben adtam arra lehetőséget, hogy több választ jelöljenek, illetve 7 esetben adtam meg egy nyitott, úgynevezett „Egyéb” válaszlehetőséget is.

3.2.2. Eredmények és értékelésük

A demográfiai adatok tekintetében elmondható, hogy a túravendégek 83,1%-a nő, ami nem egy kifejezetten meglepő eredmény. Már régen is inkább női szerepkör volt a gondoskodás, a szeretteink gyógyítása, a gyógynövények gyűjtése, és az látható, hogy ez még ma is inkább a nőket érintő tevékenység maradt. Az életkort nézve többségében a középkorúak képviseltetik magukat, mivel a résztvevők 64,8%-a a 41-60 éves korcsoportba tartozik. A vendégek 17,6%-a 26-40 éves, míg a 60 év fölöttiek aránya 15,4%. A legkevesebben a 16-25 éves fiatalok vannak 2,2%-ban, ami teljesen érthető, hiszen az életkor előrehaladtával kerül inkább fókuszba az egészség megőrzése, vagy egy konkrét egészségügyi probléma kezelése. Gyuri bácsi pedig szinte minden előadásában hangsúlyozza a megelőzés fontosságát, így remélhetőleg egyre több fiatal fog érdeklődni a gyógynövények iránt. Az iskolai végzettséget

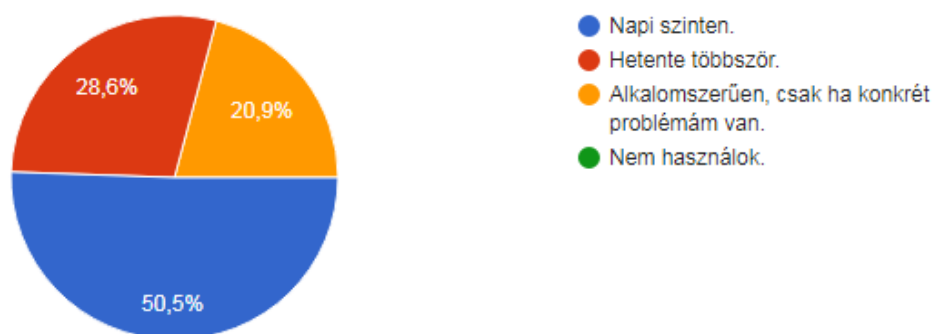
tekintve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők vannak a legtöbben jelen 74,7%-kal. Azoknak az aránya, akik házasság vagy párkapcsolatban élnek 65,9%. A legtöbben Budapestről érkeztek (31,9%), de megyeszékhelyről (18,7%) és egyéb városokból (28,6%) érkezők is magas arányban vannak, tehát összességében elmondható, hogy a gyógynövényismereti túrán inkább városiak vesznek részt. Ami olyan szempontból érdekes eredmény, hogy feltételezhető, hogy a falvakban még jobban megtalálható a gyógynövényes tudás. A legtöbben (35,2%) 200-300 km távolságról érkeztek Bükkszentkeresztre, de elég jelentős arányt képviselnek azok, akik 400-500 km-t (8,8%) vagy 500 km-nél többet (1,1%) utaztak azért, hogy részt vegyenek a túrán. Arra a kérdésre, hogy kivel érkeztek a túrára a legtöbben azt válaszolták, hogy egyedül (37,4%). Ezt követte a családdal (33%), majd a baráttal, barátokkal (26,4%), végül a kollégával (3,3%) opciók. Számomra ez nem volt meglepő, hiszen feltételezem, hogy egy ilyen jellegű túrára az ismeretek megszerzése miatt érkezik valaki, akinek nem biztos, hogy a közvetlen környezetében élőkkel hasonló az érdeklődése, ahogyan az én esetemben is történt. Véleményem szerint nagyon pozitív, hogy az emberek ennek ellenére akár egyedül is hajlandóak eljönni, ebből is látszik a magas fokú elköteleződésük.

Gyógynövényes szokásokkal, gyógynövénytúrával kapcsolatos kérdések

A Google űrlap segítségével a beérkező válaszokból diagrammok készültek, amelyeket az alábbiakban szeretnék bemutatni és a kapott eredményeket értékelni:

Milyen rendszerességgel használ gyógynövényeket, gyógynövényes készítményeket?

91 válasz

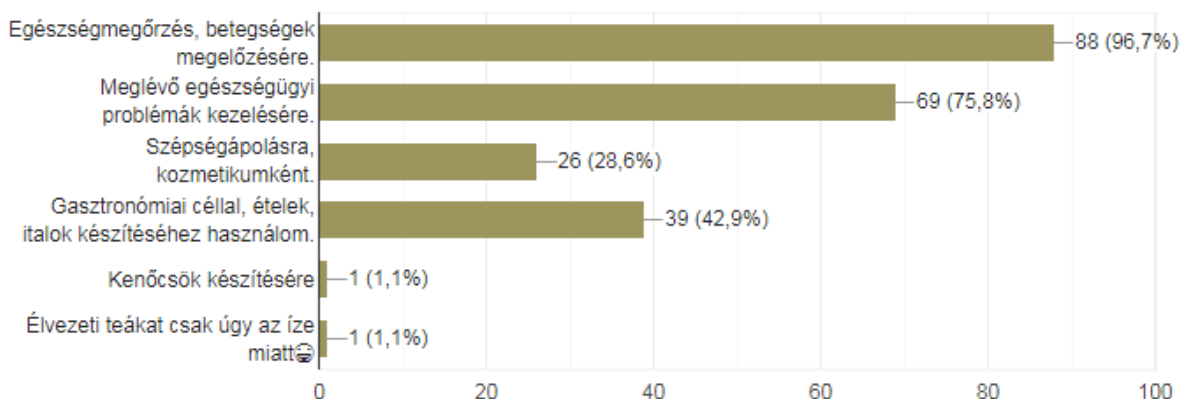

7. ábra: Gyógynövények, gyógynövényes készítmények használata
Forrás: saját kutatás, Google űrlap

Jól látható, hogy a válaszadók több mint fele napi szinten használja a gyógynövényeket, a mindennapjaik részét képezik. Olyan válasz pedig nem érkezett, aki egyáltalán ne használna gyógynövényes termékeket.

Milyen céllal alkalmaz gyógynövényeket? (Több válasz is lehetséges.)

91 válasz

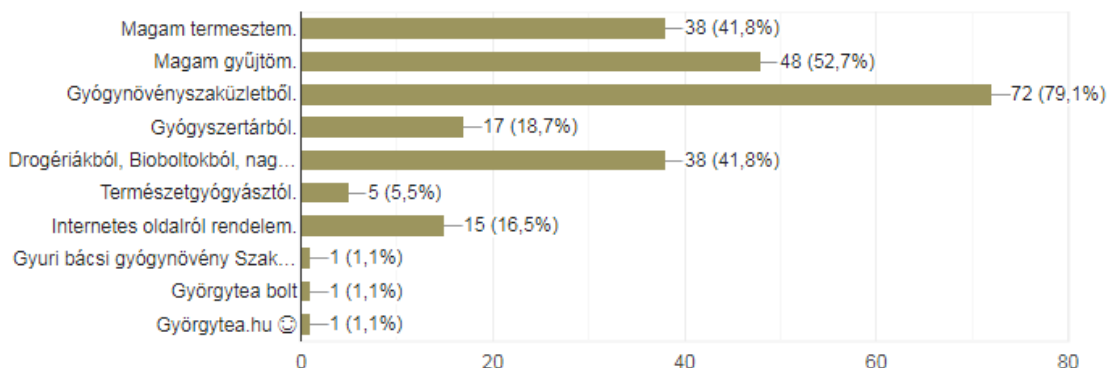
8. ábra: Gyógynövények alkalmazásának célja

Forrás: saját kutatás, Google űrlap

Erre a kérdésre több válasz megadása is lehetséges volt. Majdnem mindenki bejelölte, hogy a betegségek megelőzésre használja a gyógynövényeket, ami nagyon pozitív. Viszont a 75,8%-uk, ami igen magas arány, már egy meglévő problémát kezel. Ami számomra meglepő volt, az a gasztronómiai célú felhasználás magas aránya (42,9%). Úgy tűnik ez a szegmens is kezd egyre népszerűbbé válni.

Milyen forrásból szerzi be a felhasznált gyógynövényeket? (Több válasz is lehetséges.)

91 válasz

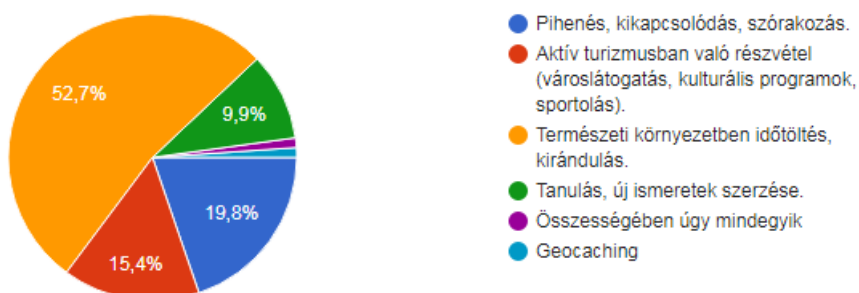
9. ábra: A gyógynövények beszerzési helyei

Forrás: saját kutatás, google űrlap

Erre a kérdésre a válaszadók döntő többsége (79,1%) a gyógynövényszaküzletet választotta. Érdekes, hogy három lelkes túravendég az „Egyéb” lehetőségét kihasználva fontosnak tartotta beírni, hogy a Györgytea mintaboltban, illetve a webshopból vásárol. Ami számomra meglepő volt, hogy a válaszadók közül magas arányban vannak, akik maguk gyűjtik és/vagy termesztik a gyógynövényeket.

Általában mi az elsődleges motivációja, amely alapján utazást, kirándulást választ?

91 válasz

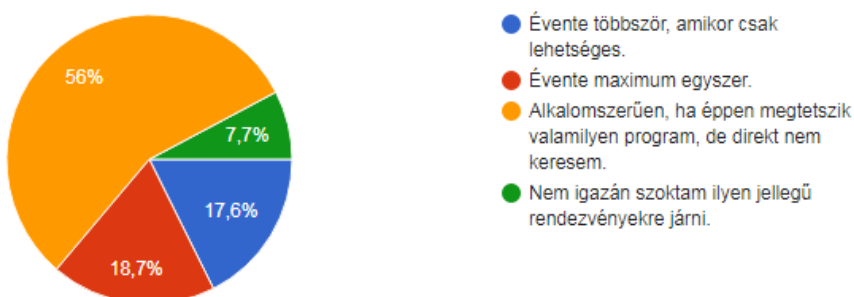

10. ábra: Elsődleges utazási motivációk
Forrás: saját kutatás, google űrlap

Legtöbben (52,7%) a kirándulást, a természeti környezetben történő időtöltést választották. Erre az eredményre lehetett számítani, hiszen a gyógynövénytúra is egy ilyen típusú program, tehát vélhetően a természetet kedvelők körében népszerűbb.

Milyen gyakran vesz részt gyógynövény témájú rendezvényeken? (Pl.: Tihanyi Levendula Hetek, Bükk-szentkereszti Gyógynövénynapok, előadások, túrák)

91 válasz

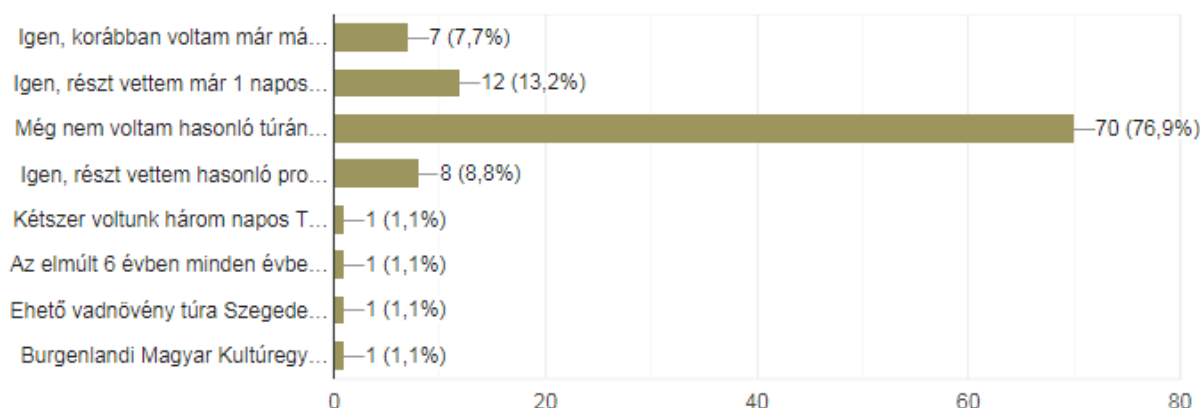

11. ábra: Gyógynövényes rendezvények iránti érdeklődés
Forrás: saját kutatás, Google űrlap

Erre a kérdésre számomra meglepő módon elég magas (56%) volt az alkalmanként vagy az egyáltalán nem szokott ilyen jellegű rendezvényekre járni (7,7%) válaszok aránya.

A 3 napos gyógynövényismereti túrát megelőzően járt már hasonló programon? (Több válasz is lehetséges.)

91 válasz

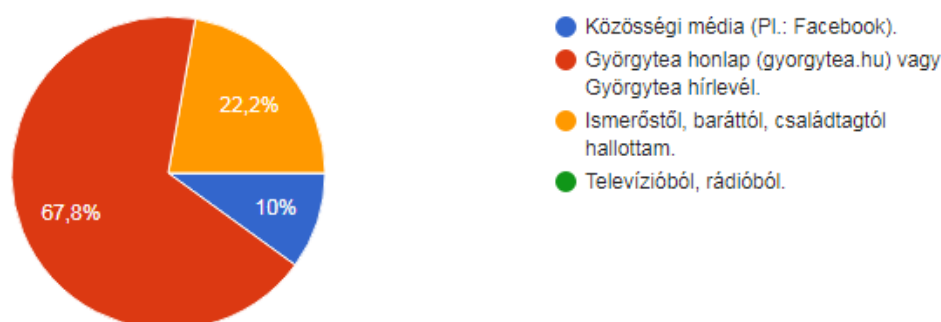
12. ábra: Gyógynövénytúrhoz hasonló program részvétel

Forrás: saját kutatás, Google űrlap

Ez volt számomra az egyik legizgalmasabb kérdés, amire nagyon vártam a válaszokat. 7,7%, akik voltak már más típusú 3 napos túrán a Györgyteánál, míg 13,7% azok aránya, akik pedig az egynapos túravendégek is voltak. Akik először vesznek részt ilyen típusú programon elég magas számot képviselnek (76,9%). Visszatérő túravendégei is vannak a túravezetőnek, akik többször jártak már a gyógynövényismereti túráján. Akik részt vettek hasonló programon, de másik vállalkozás szervezésében 8,8%-ot tesznek ki.

Honnan értesült a 3 napos gyógynövényismereti túráról?

90 válasz

13. ábra: A program hírforrásai

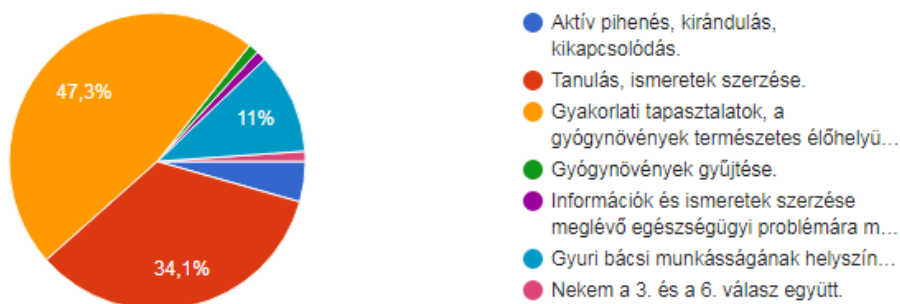
Forrás: saját kutatás, Google űrlap

A legtöbben a Györgytea honlapjáról vagy hírlevélből értesültek a túráról, de sokan vannak olyanok is, akik ismerőstől, baráttól vagy családtagtól hallottak a programról (22,2%).

Meglehetősen alacsony viszont a közösségi média aránya (10%), annak ellenére, hogy a Györgytea hivatalos oldala 196 ezer követővel rendelkezik. Azt pedig senki nem választotta, hogy a televízió vagy a rádió lenne a hírforrása. Mivel a Györgytea nem hirdette a túrákat sem a televízióban sem a rádióban, így ez erősíti a feltevést, hogy a megkérdezettek felelősen választottak a feltett kérdésekre.

Mi volt az elsődleges motivációja, ami miatt ezt a túrát választotta?

91 válasz

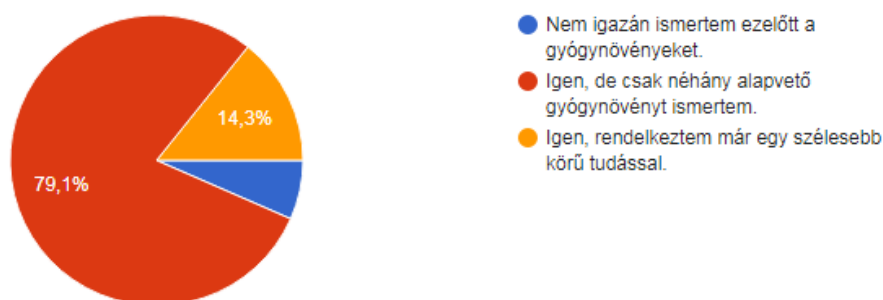
14. ábra: A túra választására vonatkozó motiváció

Forrás: saját kutatás, Google űrlap

A válaszokból egyértelműen látszódik, hogy a túravendégek főbb motivációi a gyakorlati tapasztalatok, ismeretek szerzése, illetve a gyógynövények természetes élőhelyükön történő megfigyelése. Azonban jelentős arányban (11%) vannak azok is, akik kifejezetten Gyuri bácsi munkásságának helyszínére, Bükkszentkeresztre kíváncsiak.

Rendelkezett már ismeretekkel a gyógynövényekről a túrát megelőzően?

91 válasz

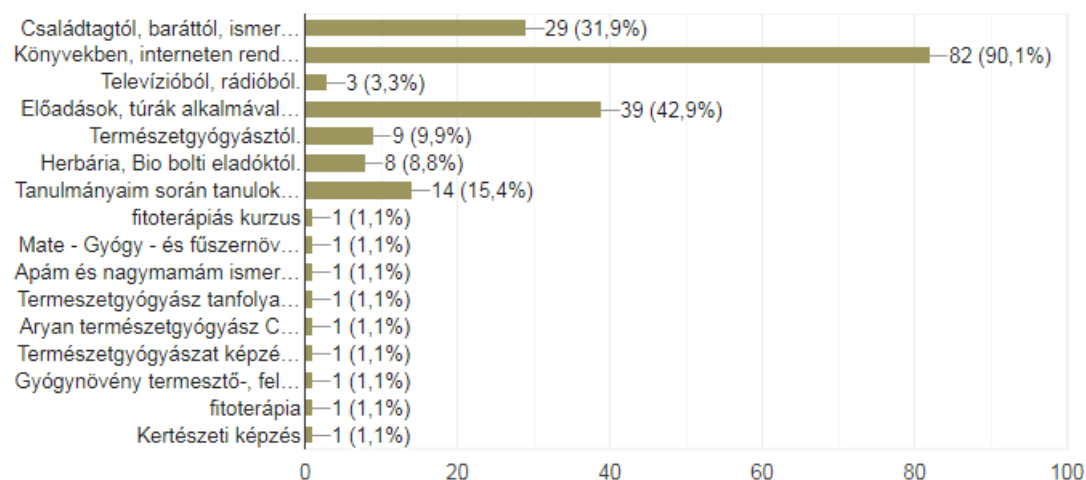
15. ábra: Előzetes gyógynövényes ismeretek

Forrás: saját kutatás, google űrlap

Ennél a kérdésnél megállapíthatjuk, hogy azok vannak nagyobb arányban (79,1%), akik alapszintű tudással már rendelkeztek a gyógynövényekről a túra előtt is.

Milyen forrásból szerzi ismereteit a gyógynövényekkel kapcsolatban? (Több válasz is lehetséges.)

91 válasz

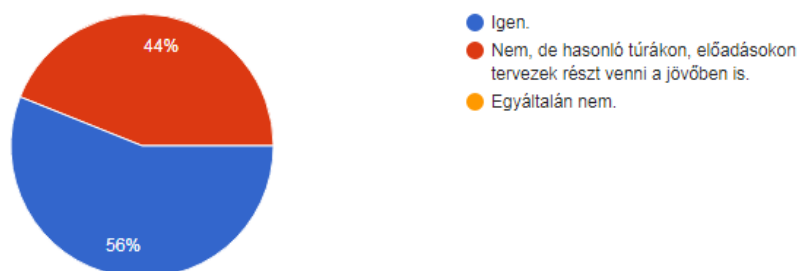

16. ábra: Előzetes gyógynövényes ismeretek forrása
Forrás: saját kutatás, google űrlap

A válaszadók többsége (90,1%) könyvek és az internet segítségével tájékozódik a gyógynövényekről, de viszonylag sokan (42,9%) előadások, túrák alkalmával tesznek szert gyógynövényes ismeretekre. Fontosnak tartom felhívni a figyelmet arra, hogy a túravendégek 15,4%-a különböző gyógynövényes tanulmányokat folytat, amelynek kiegészítésére választotta a gyógynövényismereti túrát. Ők főként természetgyógyász és fitoterapeuta képzésen tanulnak, de van közöttük MATE hallgató is.

A túrát követően szándékozik-e további gyógynövényes ismereteket szerezni bármilyen oktatási rendszerben?

91 válasz

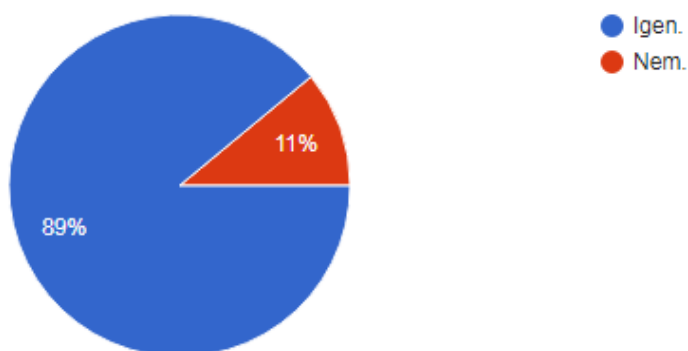

17. ábra: Túrát követő képzési tervek
Forrás: saját kutatás, Google űrlap

A túravendégek több mint felének szándékában áll a túrát követően gyógynövényes ismereteket szerezni valamilyen oktatási rendszerben.

A túrán szerzett ismeretek alapján tervez saját maga is gyűjteni vagy termesztani gyógynövényeket?

91 válasz

18. ábra: Túrát követő gyógynövénygyűjtés vagy termesztési tervek
Forrás: saját kutatás, Google űrlap

Végül pedig arra a kérdésre, hogy a gyógynövényismereti túrát követően terveznek-e saját maguk gyógynövényeket gyűjteni vagy termesztani, nagyarányú (89%) igen válasz érkezett, amit nagyon pozitív visszajelzésnek tartok. Ezek alapján a programon kapott ismeretek nagy mértékben hozzájárultak a túravendégek gyógynövényes tudásának és lelkesedésének gyarapodásához.

4. SZAKMAI ÖSSZEGZÉS

Ahhoz, hogy közelebb kerüljek a gyógynövénytúrák szerepének megismeréséhez a hazai gyógynövényturizmus rendszerében, a szakirodalmi áttekintést követően kutatásom tárgyának a Györgytea háromnapos gyógynövényismereti túrán résztvevő vendégek motivációjának, előéletének, további céljainak, valamint a gyógynövényekkel kapcsolatos fogyasztási szokásainak mélyebb megismerését választottam. A kutatásom kezdetén felállított hipotézisek vizsgálatával szeretném következtetéseimet összegezni, illetve javaslataimat leírni.

„A 3 napos gyógynövényismereti túrán résztvevők között nagy arányban vannak azok, akik már korábban részt vettek 1 vagy 3 napos gyógynövénytúrán.”

Ez a feltételezésem csak részben bizonyult igaznak, mivel a megkérdezettek 23%-a vett részt már korábban Györgytea által szervezett túrákon. Ellenben a többség még nem volt hasonló programon, amelyből arra következtetek, hogy a gyógynövénytúrák évek óta tartó töretlen népszerűsége ellenére még nagyon sokan vannak azok, akik nem vettek részt egy mélyebb tudást adó gyógynövényes programon. Ezért azt javaslom, hogy a honlapon és a hírlevelekben intenzívebben kellene népszerűsíteni a gyógynövényismereti túrákat, hiszen a vizsgálat során ezek a csatornák bizonyultak a legerősebbnek. A közösségi médiában viszont erősíteni szükséges a hirdetések és az információk megosztását, hogy akár a fiatalabb korosztályból is minél többen részt vegyenek a túrán. Illetve azok számának növelése érdekében, akik elégedett túravendégekből visszatérő vendégek lesznek, megfontolandó lehet, hogy kedvezményeket (pl. engedmény a túra árából) biztosítsanak.

„A túravendégek rendelkeznek már valamilyen szintű alaptudással a gyógynövényekkel kapcsolatban. A mindennapjaik része a gyógynövénytermékek fogyasztása, illetve az ezzel kapcsolatos ismeretek megszerzése.”

Ez a hipotézisem teljes mértékben beigazolódott a kutatás során. Ezért javaslom ennek a célközönségnek a haladó túrák tovább fejlesztését. A már meglévő ismeretek mellé minél több gyakorlati tapasztalatot adó programok szervezését, akár hangsúlyosabbá téve a terepi túrákon történő gyógynövénygyűjtést.

„A túravendégek a jövőben is részt kívánnak venni hasonló programokon, amelyeken bővíthetik tudásukat a gyógynövényekkel kapcsolatban, illetve egy részük tervez oktatási rendszerben történő képzésben is részt venni.”

Ez a feltevésem szintén bebizonyosodott, mivel sokan a jövőben is részt kívánnak venni hasonló programokon, illetve nagyobb részük tervez oktatási rendszerben történő képzésben is részt venni. Ahhoz, hogy még több embert meg lehessen szólítani, javaslok a *„hétvégi 2 napos gyógynövényismereti túrák”* bevezetését is azoknak, akik például a munkahelyi szabadság kivétele nélkül szeretnének egy hétvégére kiszakadni a mindennapokból, és közben egy csodálatos helyen hasznos ismereteket szerezni.

Továbbá azt gondolom, hogy tematikus gyógynövényismereti túrákkal is lehetne még sokakat elérni, mint például a levendula, amely évek óta egy egyre jobban ismert, nagyon közkedvelt gyógynövény lett. Elképzelhetőnek tartom, hogy ha meghirdetésre kerülne egy *„Levendula gyógynövényismereti túra”*, amely egy rövid, de annál fontosabb alaptudás átadását követően csak a levenduláról szólna, már sokat tettünk annak érdekében, hogy még több emberhez eljusson a gyógynövényes tudás és a gyógynövények szeretete. Ezen felül, például egy *„Kakukkfű gyógynövényismereti és gyűjtő túra”* során ki lehetne használni azt az időszakot, amikor Bükkzentkereszten csodálatosan virágzik és gyűjthető ez a növény.

Arra vonatkozóan pedig, hogy sokan vannak olyanok, akik oktatási rendszerben is szeretnének további ismeretek szerezni az a javaslatom, hogy vendégelőadóként meg lehetne hívni végzett gyógynövényszakos hallgatókat, hiszen intézményünkkel szakmai kapcsolatban is van a Györgytea, mint gyakorlati hely.

Összességében elmondható tehát, hogy a gyógynövényes gyakorlati ismeretek iránti tudásvágy egyre nagyobb, amely kiválóan összekapcsolható a gyógynövényturizmussal, ezen belül is a gyógynövénytúrákon való részvétellel. Nagyon fontos azonban, hogy ezeket az ismereteket hivatalos forrásból, képzett szakemberektől kapják az érdeklődők. Tehát ebben is jelentős szerepe van a minőségi gyógynövénytúráknak, hiszen a túravezetőknek nagy felelőssége van abban, hogy milyen gyógynövényes tudást ad át a túravendégeknek. Illetve az ismereteken túl az élmény is meghatározó, amit ezeken a programokon kapnak a résztvevők, amelyet tovább vihetnek a hétköznapijaikba. Vagy éppen a jövő gyógynövényes szakemberei indulnak el útjukon a gyógynövénytúra hatására. Mert ahhoz kétség sem férhet hozzá, hogy nekünk, leendő szakembereknek ez az egyik legfontosabb küldetésünk, amit az emberekért tehetünk, hogy a pontos ismeretanyagon túl egy életszemléletet, egy élményt adjunk át.

IRODALOMJEGYZÉK

1. ANONYMUS 1 (2022): Levendula Hetek
<https://levendulafesztival.hu/>
Letöltés dátuma: 2022. október 14.
2. ANONYMUS 2 (2022): Bükkszentkereszti Gyógynövénynapok
<https://www.gyorgytea.hu/bukkszentkereszti-gyogynovenynapok/>
Letöltés dátuma: 2022. október 14.
3. ANONYMUS 3 (2022): Botanikus kert
<https://gynki.hu/hu/botanikus-kert/>
Letöltés dátuma: 2022. október 15.
4. ANONYMUS 4 (2022): Arborétum és Gyógynövénykert
<https://foapatsagiturizmus.hu/allando-programjaink/>
Letöltés dátuma: 2022. október 15.
5. ANONYMUS 5 (2022): Gyógynövénykert
<http://bakonyiprogramok.hu/szent-mauriciusz-es-vertanutarsai-plebaniatemplom/>
Letöltés dátuma: 2022. október 15.
6. ANONYMUS 6 (2022): Gyógynövény Tankert
<https://www.halimba.hu/index.php?ldr=1&txtkat=23>
Letöltés dátuma: 2022. október 15.
7. ANONYMUS 7 (2022): Gyógynövény-völgy Látogató- és Oktatóközpont
<https://zanka.hu/gyogynoveny-volgy-latogato-es-oktatokozpont/>
Letöltés dátuma: 2022. október 16.

8. ANONYMUS 8 (2022): Gyuri bácsi gyógynövénykertje
<https://www.gyorgytea.hu/gyuri-bacsi-gyogynovenykertje/gyuri-bacsi-gyogynovenykertje/>
Letöltés dátuma: 2022. október 17.
9. ANONYMUS 9 (2022): Györgytea gyógynövénytúrák
<https://tura.gyorgytea.hu/>
Letöltés dátuma: 2022. október 17.
10. BERNÁTH J. (2000): Gyógy- és aromanövények, Mezőgazda Kiadó, Budapest
11. BERNÁTH J. (szerk.), (2013): Vadon termő és termesztett gyógynövények, Mezőgazda Kiadó, Budapest
12. BERNÁTH J., NÉMETH É. (2007): Gyógy- és fűszernövények gyűjtése, termesztése és felhasználása, Mezőgazda Kiadó, Budapest
13. Czirbus Z. (2013): A gyógynövényágazat helyzete, Zalaszentlászlói Nemzetközi Gyógy-és Fűszernövény Napok
<https://docplayer.hu/2294734-A-gyogynovenyagazat-helyzete-zalaszentlaszloi-nemzetkozi-gyogy-es-fuszernoveny-napok-2013-julius-19-20-21-czirbus-zoltan-elnok.html>
Letöltés dátuma: 2022. október 11.
14. LAKATOS M. (2012): A gyógynövényturizmus megjelenése a magyarországi turisztikai termékek piacán. In: DINYA L., MAGDA S. (szerk.): Zöld gazdaság és versenyképesség? - XIII. Nemzetközi Tudományos Napok: Gyöngyös, 2012. március 29-30.: a tudományos napok eladásai és poszterei, pp. 1138-1146.
15. LAKATOS M. (2020): Gyógy- és fűszernövények – történeti, termesztési, feldolgozási és minősítési ismeretek (kézirat)
16. LOPES-SZABÓ ZS.: A bükki füvesember nyomában, 2013, (a szerző saját kiadása)

17. PÁSZK N. (2020): Gyógynövények és az egészségturizmus kapcsolata. In: Egészségtudományi Közlemények, 10. kötet, 2. szám (2020), pp. 52–61.
18. SZABÓ GY. (2011): Javasasszony unokája, Györgytea Kft., Budapest

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

Ábrák jegyzéke

1. ábra: A gyógy- és aromanövények „gyógyítás” céljából történő felhasználásának főbb területei (Forrás: BERNÁTH és NÉMETH 2007)
2. ábra: A gyógynövényturizmus elhelyezése a turizmus rendszerében (Forrás: LAKATOS, 2012)
3. ábra: Györgytea új üzemi épülete (Forrás: <https://kormany.hu/hirek/uj-uzemmel-bovult-a-gyorgytea>)
4. ábra: Az új gyógynövénykert felülnézeti képe (Forrás: Orliczki Attila felvétele, 2020.)
5. ábra: Péntek Katalin túravezető és csoportja a gyógynövénykertben (Forrás: Kocsis Kinga felvétele, 2022.08.28.)
6. ábra: 3 napos gyógynövényismereti túra részlete (Forrás: saját felvétel, 2019.08.04.)
7. ábra: Gyógynövények, gyógynövényes készítmények használata (Forrás: saját kutatás, google űrlap)
8. ábra: Gyógynövények alkalmazásának célja (Forrás: saját kutatás, google űrlap)
9. ábra: A gyógynövények beszerzési helyei (Forrás: saját kutatás, google űrlap)
10. ábra: Elsődleges utazási motivációk (Forrás: saját kutatás, google űrlap)
11. ábra: Gyógynövényes rendezvények iránti érdeklődés (Forrás: saját kutatás, google űrlap)
12. ábra: Gyógynövénytúrhoz hasonló program részvétel (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

13. ábra: A program hírforrásai (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

14. ábra: A túra választására vonatkozó motiváció (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

15. ábra: Előzetes gyógynövényes ismeretek (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

16. ábra: Előzetes gyógynövényes ismeretek forrása (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

17. ábra: Túrát követő képzési tervek (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

18. ábra: Túrát követő gyógynövénygyűjtés vagy termesztési tervek (Forrás: saját kutatás, google űrlap)

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: A Györgytea gyógynövénykertjéről készült saját fotóim

A gyógynövénykert bejárata az információs táblával

Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

A fogadóépület és a levendula-labirintus

Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

A kert közepén található filagória

Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

A gyerekeknek készült játszótér

Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

A gyógynövényes ágyások között haladó út, mint a hárslevél erezete

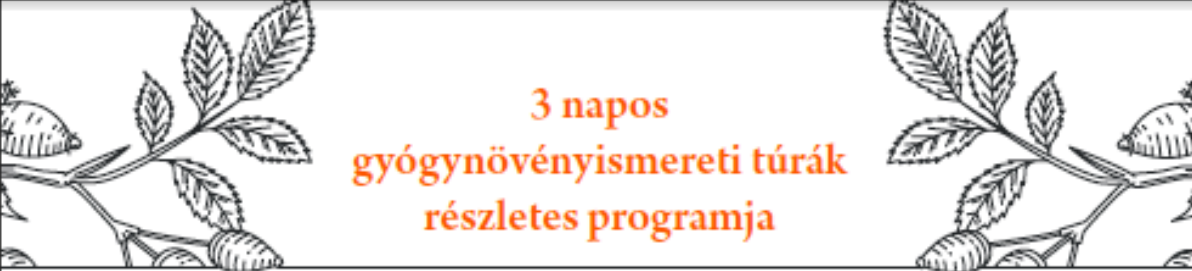
Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

A gyógynövények magyar és latin nevét jelző tábla a Közöséges cickafark esetében,
„Az év gyógynövénye” jelöléssel

Forrás: saját felvétel, 2022.09.09.

2. sz. melléklet: A 3 napos gyógynövényismereti túrák részletes programja

 3 napos gyógynövényismereti túrák részletes programja	
túravezető: Lakatos Márk	
1. NAP	
9.30-9.50	Találkozó a bükksgentkeresztí Közősségi ház (Kossuth utca 32.) udvarán, köszöntés, regisztráció, megbeszélés
10.00-13.00	A gyógynövénygyűjtés alapjai A gyógynövény és a növényi drog fogalma, morfológiai ismeretek, hatóanyagok. A gyógynövények gyűjtésének szempontjai.
13.00-14.30	Szünet
14.30-18.00	Gyógynövényismeret Gyuri bácsi gyógynövénykertjében A népi gyógyászat és a fitoterápia gyógynövényei, közel 50 gyógynövényfaj.
2. NAP	
9.00-14.30	Terepi gyógynövényismeret, a természetes növényflóra gyógynövényei, gyűjtésük
14.30-15.30	Szünet
15.30-17.30	Gyógynövények feldolgozása Gyógynövény-készítmények házilag Gyógy- és fűszernövények a házikertekben
3. NAP	
9.30-13.30	Üzemlátogatás a Györgyteánál Gyógynövények elsődleges feldolgozása Terepi gyógynövényismeret Pihenő a Boldogasszony-kápolnánál – gyógyító kővek
FONTOS INFORMÁCIÓ:	
Az időjárástól függő programok változtatásának jogát fenntartjuk.	

3. sz. melléklet: A megkérdezettek számára elküldött kérdőív szövege

Kedves Válaszadó!

A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Károly Róbert Campus, Gyöngyös Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzés végzős hallgatója vagyok. Portfólióm elkészítése során kutatást végzek a Györgytea 3 napos gyógynövényismereti túráján résztvevők körében.

A kérdőív kitöltése anonim, az adott válaszokat összesítve, kizárólag ezen kutatás eredményéhez használom fel.

Kérem, segítse munkámat a kérdőív kitöltésével, amely mindössze csak pár percet vesz igénybe!

Köszönettel,

Péntek Katalin
hallgató

KÉRDŐÍV

1.) Milyen rendszerességgel használ gyógynövényeket, gyógynövényes készítményeket?

- a.) Napi szinten.
- b.) Hetente többször.
- c.) Alkalmoszerűen, csak ha konkrét problémám van.
- d.) Nem használok.

2.) Milyen céllal alkalmaz gyógynövényeket? (Több válasz is lehetséges.)

- a.) Egészségmegőrzés, betegségek megelőzésére.
- b.) Meglévő egészségügyi problémák kezelésére.
- c.) Szépségápolásra, kozmetikumként.
- d.) Gasztronómiai céllal, ételek, italok készítéséhez használom.
- e.) Egyéb:

3.) Milyen forrásból szerzi be a felhasznált gyógynövényeket? (Több válasz is lehetséges.)

- a.) Magam termeszttem.
- b.) Magam gyűjtöm.
- c.) Gyógynövényszaküzletből.
- d.) Gyógyszertárból.
- e.) Drogériákból, Bioboltokból, nagyobb üzletekből.
- f.) Természetgyógyásztól.
- g.) Internetes oldalról rendelem.
- h.) Egyéb:

- 4.) Általában mi az elsődleges motivációja, amely alapján utazást, kirándulást választ?**
- a.) Pihenés, kikapcsolódás, szórakozás.
 - b.) Aktív turizmusban való részvétel (városlátogatás, kulturális programok, sportolás).
 - c.) Természeti környezetben időtöltés, kirándulás.
 - d.) Tanulás, új ismeretek szerzése.
 - e.) Egyéb:
- 5.) Milyen gyakran vesz részt gyógynövény témájú rendezvényeken? (Pl.: Tihanyi Levendula Hetek, Bükkszentkereszti Gyógynövénynapok, előadások, túrák)**
- a.) Évente többször, amikor csak lehetséges.
 - b.) Évente maximum egyszer.
 - c.) Alkalmyszerűen, ha éppen megtetszik valamilyen program, de direkt nem keresem.
 - d.) Nem igazán szoktam ilyen jellegű rendezvényekre járni.
- 6.) A 3 napos gyógynövényismereti túrát megelőzően járt már hasonló programon? (Több válasz is lehetséges.)**
- a.) Igen, korábban voltam már más típusú 3 napos túrán itt a Györgyteánál másik túravezetővel.
 - b.) Igen, részt vettem már 1 napos gyógynövényismereti túrán itt a Györgyteánál.
 - c.) Még nem voltam hasonló túrán, ez az első alkalom.
 - d.) Igen, részt vettem hasonló programon egy másik vállalkozó vagy szervezet szervezésében. (A program nevét, helyszínét az "Egyéb" lehetőségnél tudja megadni.)
 - e.) Egyéb:
- 7.) Honnan értesült a 3 napos gyógynövényismereti túráról?**
- a.) Közösségi média (Pl.: Facebook).
 - b.) Györgytea honlap (gyorgytea.hu) vagy Györgytea hírlevél.
 - c.) Ismerőstől, baráttól, családtagtól hallottam.
 - d.) Televízióból, rádióból.
 - e.) Egyéb:
- 8.) Mi volt az elsődleges motivációja, ami miatt ezt a túrát választotta?**
- a.) Aktív pihenés, kirándulás, kikapcsolódás.
 - b.) Tanulás, ismeretek szerzése.
 - c.) Gyakorlati tapasztalatok, a gyógynövények természetes élőhelyükön történő megfigyelése.
 - d.) Gyógynövények gyűjtése.

- e.) Információk és ismeretek szerzése meglévő egészségügyi problémára megbízható forrásból.
- f.) Gyuri bácsi munkásságának helyszínére, Bükkzentkeresztre ellátogatni.
- g.) Egyéb:

9.) Rendelkezett már ismeretekkel a gyógynövényekről a túrát megelőzően?

- a.) Nem igazán ismertem ezelőtt a gyógynövényeket.
- b.) Igen, de csak néhány alapvető gyógynövényt ismertem.
- c.) Igen, rendelkeztem már egy szélesebb körű tudással.

10.) Milyen forrásból szerzi ismereteit a gyógynövényekkel kapcsolatosan? (Több válasz is lehetséges.)

- a.) Családtagtól, barátától, ismerőstől.
- b.) Könyvekben, interneten rendszeresen olvasok a témában.
- c.) Televízióból, rádióból.
- d.) Előadások, túrák alkalmával teszek szert ismeretekre.
- e.) Természetgyógyásztól.
- f.) Herbária, Bio bolti eladóktól.
- g.) Tanulmányaim során tanulok/tanultam a gyógynövényekről. (Képzésének nevét az "Egyéb" lehetőségénél tudja megadni.)
- h.) Egyéb:

11.) A túrát követően szándékozik-e további gyógynövényes ismereteket szerezni bármilyen oktatási rendszerben?

- a.) Igen.
- b.) Nem, de hasonló túrákon, előadásokon tervezek részt venni a jövőben is.
- c.) Egyáltalán nem.

12.) A túrán szerzett ismeretek alapján tervez saját maga is gyűjteni vagy termesztetni gyógynövényeket?

- a.) Igen.
- b.) Nem.

Általános kérdések

13.) Az Ön neme:

- a.) Nő
- b.) Férfi

14.) Az Ön életkora:

- a.) 16-25 év
- b.) 26-40 év
- c.) 41-60 év
- d.) 60 év fölötti

15.) Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége:

- a.) Általános iskola
- b.) Szakmunkásképző, szakiskola
- c.) Érettségi
- d.) OKJ felnőttképzés
- e.) Felsőoktatási szakképzés
- f.) Főiskolai, egyetemi diploma

16.) Az Ön családi állapota:

- a.) egyedülálló
- b.) párkapcsolatban él
- c.) házas vagy élettársi kapcsolatban él

17.) Jelenlegi lakóhelyének típusa:

- a.) Főváros
- b.) Megyeszékhely
- c.) Város
- d.) Község
- e.) Tanya

18.) Mennyit utazott Bükkszentkeresztre, hogy részt vegyen a túrán?

- a.) 0-100 km
- b.) 100-200 km
- c.) 200-300 km
- d.) 300-400 km
- e.) 400-500 km
- f.) 500 km-nél többet

19.) Kivel érkezett a túrára?

- a.) Egyedül
- b.) Baráttal, barátokkal
- c.) Családdal
- d.) Kollégával

GYAKORLATOK BESZÁMOLÓJA

1. Bevezetés

Az akkor még Szent István Egyetem Gyöngyösi Károly Róbert Campus Gyógy- és fűszernövények felsőoktatási szakképzés egy szakmai táborral vette kezdetét 2020. szeptember 11-13. között Bükk-szentkeresztben. Azok a levelező tagozatos hallgatók, akik részt vettek a programokon a tábor teljes időtartama alatt, illetve elfogadható minőségű gyakorlati naplót készítettek, teljesítették a Gazdasági gyakorlat I. tantárgyat.

A Gazdasági gyakorlat II. tantárgy gyakorlati idejét a gyöngyösi campus Tass-pusztai tangazdaságában töltöttem. Az első 8 órában Nagy Zoltán technikus által vezetett metszési gyakorlaton vettem részt 2021.02.04-én, majd Lakatos Márk mesteroktatónk vezette gyakorlati napon bővítettem tudásomat 2021.04.17-én.

A Gazdasági gyakorlat III. tantárgy keretén belül Lakatos Márk tanárúr szervezésében 2021. október 15-én Pannonhalmán a Pannonhalmi Főapátságban és az Ürmös portán, majd 2021. október 16-án Albertirsán a Zöldpont Fűszerkertészetben üzemlátogatáson vettem részt.

A Nyári gyakorlatot pedig a Sudár Birtokon töltöttem 2021.07.19 – 2021.07.23.-ig Győrújfaluban. A szakmai gyakorlatok a gyógy- és fűszernövény termesztés, elsődleges és másodlagos feldolgozás, illetve a gyümölcsstermesztés területeit fedték le.

2. Gazdasági gyakorlat I.

2.1. Szakmai tábor, Bükk-szentkereszt, 2020. szeptember 11-13.

A szakmai tábor Bükk-szentkereszt több helyszínén zajlott a hétvége folyamán. A település Észak-Kelet-Magyarországon, a Bükk-hegységben, Miskolctól néhány kilométerre, 600 m átlagmagasságban fekszik, amely országunk második legmagasabban elhelyezkedő lakott települése, így kristálytiszt levegő és hegyvidéki klíma jellemzi. A bemutatkozókat és a szakmai előadásokat az Ifjúsági Táborban hallgathattuk meg. A második napon ellátogattunk Gyuri bácsi régi és új gyógynövénykertjébe, ahol gyógynövényismeretre is volt lehetőségünk, illetve a bükk-szentkereszt római katolikus templomban településtörténetről hallhattunk.

2.1.1. Gyakorlati tevékenység

Az első napon délután 14:00-kor elkezdődtek a köszöntők, amelyeket egyetemünk kiváló munkatársai tartottak nekünk: Dr. Bujdosó Zoltán campus főigazgató, intézetigazgató, egyetemi tanár beszéde után Dr. Fodor László főiskolai tanárurat hallhattuk. Ezt követően Végh Ildikó tanulmányi osztályvezető köszöntött bennünket, akitől lehetett kérdezni is, így rengeteg hasznos információ birtokába jutottunk.

Ezután Szabó György bükki füvesember, tiszteletbeli főiskolai tanár köszöntőjét és rendkívül hasznos előadását hallgathattuk meg. Előadását a Pekingi Nyilatkozat felolvasásával kezdte, amelyet az Egészségügyi Világszervezet a Hagyományos Orvoslásról szóló Kongresszusán fogadott el Pekingben, Kínában, 2008. november 8-án. Majd azokról a betegségekről, megelőzésükről és gyógynövényekkel való kezelésükről beszélt, amelyek ugyan nem fertőzőek, de járványszerűen terjednek Európában. Ilyen pl. a COPD nevű tüdőbetegség, a szív és érrendszeri betegségek, a cukorbetegség és a daganatos megbetegedések.

A második napon gyöngyösi öregdiákokat hallhattunk Fridel Dávid (üzemvezető, Pharmaherb Kft.), Fridel Zita (természetgyógyász) és Visnyovszky Gergely (termelésvezető, Pharmaherb Kft.) személyében. Fridel Zita a főiskolát követően Bükkzentkeresztre költözött, ahol jelenleg is a Bükkzentkereszti Gyógynövényes Párnák készítője és üzemeltetője. Gyógynövényes párnái természetes anyagok felhasználásával, kézzel készülnek, megoldást nyújthatnak alvási és légzési problémákra. Visnyovszky Gergely pedig a gyógynövények begyűjtéséről és feldolgozásukról beszélt. Külön kitért arra is, hogyan működik egy ilyen típusú feldolgozó üzem termelésének tervezése, különböző szempontok figyelembevételével.

A délután folyamán szakmai és helytörténeti programokban volt részünk. A bükkzentkereszti római katolikus templomban településtörténetről hallhattunk, majd a bükki füvesember gyógynövénykertjében tettünk látogatást. Gyuri bácsi első gyógynövénykertjét az ezredfordulón abból a célból hozta létre, hogy megőrizze a lassan feledésbe merülő népi gyógyászat növényeit. A gyógynövénykert az oktató-nevelő munka sokáig fontos része volt, amelyben több mint hetvenféle gyógynövényt találhattunk. A régi gyógynövénykert azonban a nagyközönség számára már nem látogatható, helyét az új kert vette át, amely 2020-ban nyitotta meg kapuit. A kert alapstruktúrája egyedülálló, mivel egy hárslevél rajzolatát láthatjuk felül nézetből, amelyben közel 150féle növény található. Részletesen végignéztük a kertben található növényeket, szemügyre tudtuk venni az adott fajok külső jellemzőit, színét,

méretét, érezhettük illatukat. Mindeközben pedig hasznos információkat hallgattunk, jegyzeteltünk, fotódokumentációt készítettünk, amelyet az 1. ábrán láthatunk.

1. ábra: Előadás Gyuri bácsi régi gyógynövénykertjében

Forrás: Ács Ágnes felvétele, 2020. szeptember 12.

A harmadik napon miután véget ért a tábor hivatalos program része, néhány hallgató társammal az alábbi növényeket gyűjtöttük a herbáriumunkhoz: Pásztortáska (*Capsella bursa-pastoris*), Szagos müge (*Galium odoratum*), Erdei szeder (*Rubus fruticosus*), Nagy útifű (*Plantago major*) és Fekete nadálytő (*Symphytum officinale*).

2.1.2. Szakmai összegzés

A szakmai táborban változatosan összeállított programokon vettünk részt, amelyben megtalálhatóak voltak az elméleti és a gyakorlati tudásanyagot átadó események is. Campusunk főigazgatójának, oktatójának és tanulmányi osztályvezetőjének köszöntője nagyon színvonalas és megnyugtató volt. Látszott szakmai profizmusuk, alázatuk és lelkesedésük az oktatás és a diákok iránt, amit a képzés során is végig érezhettünk.

Gyuri bácsi előadásait mindig nagy örömmel hallgatom, a hatalmas tudása és életszemlélete ezen az előadáson is abszolút érezhető volt. Rengeteg információt kaptunk az alapvető gyógynövényekről, azok különböző betegségek megelőzésében vagy kezelésében való

alkalmazásukról. Hallhattunk még a tavaszi és az őszi tisztítókúrák, valamint a betegségeket kiváltó okok megkeresésének fontosságáról is. Elmondható, hogy ez az előadás tudásanyaga egy nagyon lényeges alapja tanulmányainknak.

Mindemellett legalább annyira elengedhetetlen, hogy a szóban forgó növényeket élőben is meg tudjuk tekinteni. Ezért is volt rendkívül hasznos a gyógynövénykertben tett látogatás. Így Gyuri bácsi előadása és a terepi növényismeret nagyon jól kiegészítette egymást. Nagyon fontosnak tartom, hogy az agrárképzés gyakorlati szemléletű legyen, hiszen itt nagyon lényeges, hogy ne csak könyvekben találkozzunk a növényekkel, az élőhelyükkel vagy épp a termesztési körülményükkel. Ebből az oktatási szemléletből kaphattunk egy kis ízelítőt már a képzés kezdetén, amelyet rendkívül pozitívnak tartok.

A gyöngyösi öregdiákok előadásai által betekintést nyertünk a gyógynövény ágazat kisüzemi és nagyüzemi körülményeibe. Nagyon hasznos volt első kézből hallani azokat az információkat és gyakorlati tapasztalatokat, amelyekhez szintén csak ilyen formában lehet hozzájutni. Másrésről pedig egy fajta jövőképet tárt elénk, hogy már a kezdetek kezdetén segítséget kaptunk abban, hogy elinduljon egy fajta gondolkodás, ha elvégezzük a képzést milyen irányban szeretnénk elhelyezkedni, illetve addig milyen irányból kellene még információt beszereznünk, hogy erről kialakuljon egy konkrét képünk.

Összességében elmondható, hogy rendkívül hasznos, színes és változatos programokkal teli szakmai táborban volt részünk, amely megadta a kezdő lendületet és kellően megalapozta a képzést. Megkaptunk minden információt, tudásanyagot és motivációt, hogy elkezdhessük tanulmányainkat.

3. Gazdasági gyakorlat II.

3.1. Tass-pusztai, 2021.02.04. és 2021.04.17.

A Gazdasági gyakorlat II. tantárgy keretein belül a gyöngyösi campus Tass-pusztai tangazdaságát választottam gyakorlatom helyszínéül. A Gyöngyöshöz közel található Tass-pusztai Tangazdaság az agrárképzésben résztvevő hallgatók számára nyújt gyakorlati helyszínt. A gyakorlati napokon egy rövid bemutatót kaptunk a tangazdaság létesítményeiről. Többek között megnéztük a fás, illetve lágyszárú energetikai biomassa égetésére alkalmas Kohlbach fűtőművet és a hidrokultúrák növényházát is.

A metszési gyakorlati napot a tangazdaság 7000 m²-es területen fekvő gyümölcsös kertjében töltöttük, ahol megismerhettük az ott termő fajtákat. Az elméleti alapoktól kezdtük az ismeretek megszerzését: a metszés lényege, hogy fiatalon tartsuk a fát, segítsük a megújulását. A fa elültetésétől, a koronaalakító metszésen át a különböző metszési módokig részletes tudásanyagot kaptunk.

A Tűzdeléses palántanevelés témájú gyakorlati napot a tangazdaság palántanevelő, nagy légterű fóliasátrában töltöttük, amelyen jelenleg egy rétegű fóliapalást van, fűtetlen és növényházi asztalok találhatóak benne. Ebben a fóliasátorban egynyári dísnövények és gyógynövények szaporítása és palántanevelése történik. Az elméleti háttér felelevenítése mellett először a Közöséges orbáncfű (*Hypericum perforatum*) mag szórva vetésével kezdtük a gyakorlati tanulást. Bemutatásra kerültek az ehhez szükséges eszközök, mint a műanyag kertészeti szaporító láda, a szintén magvetésre alkalmas műanyag palántanevelő tálca, valamint a szaporító közeg (átrostált kertészeti tőzeg) is. Elsajátítottuk a talajfelszín tömörítési, majd a beöntözési technikákat. Ezt követően áttekintettük a sorba vetést, majd a vermikulittal való takarást is. Végül a vegetatív szaporítási módszereket néztük meg a gyakorlatban. Részletesen bemutatásra került a Borsmenta (*Mentha × piperita*) szaporítása fej-, illetve szárdugvány esetén, valamint a feltöltéses és sima bujtás Rozmaring (*Rosmarinus officinalis*) példáján keresztül, amely szintén alkalmazható még a levendula vegetatív szaporítására is.

3.1.1. Gyakorlati tevékenység

A metszési gyakorlat során a gyümölcsösben megismertük az alábbi gyümölcsfák különböző metszési módjait: alma, körte, őszibarack, sárgabarack, cseresznye, szilva, birsalma, naspolya. Mielőtt elkezdtek a metszést, még néhány technikai információt kaptunk a használt eszközökről is. Elsősorban mellévágó metszőollót, ágvágót és fűrészt használunk. Mi a gyakorlat során mellévágó metszőollóval és ágvágóval dolgoztunk. Ágvágót a vastagabb és/vagy magasabban lévő vesszők és ágak esetén használtunk. Ezt követően párba álltunk és mindenkinek kijelölésre került egy almafa, amelyen gyakorolhattuk az addig elhangzott ismereteket, amelyet a 2. ábrán láthatunk.

2. ábra: Metszési gyakorlati munka közben
Forrás: saját felvétel, 2021. február 4.

A tűzdeléses palántanevelés gyakorlaton az Egynyári üröm (*Artemisia annua*) és a *Celosia argentea* var. *Arrabona* dísznövény tűzdelését végeztük. Először földkeveréket készítettünk 6 rész letermett, átrostált kókuszpaplan és 2 rész átrostált tőzezből. Majd a keverékkel megtöltöttük a cserepeket, a sarkoknál tömörítve, végül beöntöttük ezeket. Ezt követően tűzdeltek át az így elkészített cserepekbe a növényeket. A munkálatokat a 3. ábra mutatja be.

3. ábra: Tűzdelési munkálatok folyamatban
Forrás: saját felvétel, 2021. április 17.

3.1.2. Szakmai összegzés

A metszési gyakorlati napon olyan tudás birtokába jutottunk, amit gyógy- és fűszernövények szakos hallgatóként csak érintőlegesen tanulunk, de mindenképpen hosszú távon is hasznos gyakorlati ismereteket kaptunk. Megismerhettük az alapvető gyümölcsfa fajtákat, metszési módokat, az ültetési és ápolási munkákat. Az intézmény és az oktatás magas színvonalához mérten egy nagy tudású és gyakorlott szakembertől sajátíthattuk el az alapokat, akitől egy fajta szemléletmódot is kaptunk a gyümölcsfák gondozásával kapcsolatban. A környezetemben is azt látom, hogy a mai kiskertekben hiába található meg rengeteg gyümölcsfa, de a szakszerű tudás már nagyon hiányzik. Attól függetlenül, hogy szakunkhoz látszólag nem kapcsolódik, de nagyon fontosnak tartom, hogy mi elsajátítsuk ezt a tudást, mert saját gazdaság üzemeltetése esetén nagy eséllyel megtalálható lesz benne olyan gyümölcsfa is, amelynek ápolási munkálataihoz értenünk kell. Illetve manapság már a ritka az olyan kisüzemi gazdaság, amely csak egyféle kultúrával, vagy termékkel rendelkezik, tehát a későbbiekben is nagy hasznát vehetjük az itt megszerzett ismereteknek.

A tűzdeléses palántanevelés témájú gyakorlati napon pedig az eddigi elméleti tudásunkat volt lehetőségünk a gyakorlatban is elmélyíteni. Rendkívül fontosnak tartom, hogy a gyakorlatban is lássuk és saját kezünkkel részt vegyünk a munkafolyamatokban, mert így könnyebben elsajátíthatóak az ismeretek, mint egy száraz tankönyvből vagy csak fotók alapján. Ezen a gyakorlaton rendkívül jól párosult az elmélet a gyakorlattal, könnyen érthető volt és nagyon jól rögzültek az átadott ismeretek. Részletesen kitértünk a magvetéstől a palántanevelésig a teljes folyamat minden lépésére, amely rendkívül szakszerűen került bemutatásra mesteroktatónk által. Nagyon hasznos volt arról tanulni, hogy melyik növényt milyen módszerrel érdemes szaporítani.

Véleményem szerint ezt a szakmai gyakorlati napot nem csak opcionális lehetőségként kínálnám a következő évfolyamok számára, hanem kötelezően teljesítendő gyakorlatként szerepeltetném. Ennek a gyakorlati tudásnak és tapasztalatnak hatalmas a hozzáadott értéke a képzéshez.

4. Gazdasági gyakorlat III.

4.1. Üzemlátogatások, Pannonhalma, 2021. október 15., Albertirsa 2021. október 16.

A Gazdasági gyakorlat III. tantárgy keretein belül 2021. október 15-én Pannonhalmára a Pannonhalmi Főapátságba és az Ürmös portára, majd 2021. október 16-án Albertirsára a Zöldpont Fűszerkertészetbe látogattunk.

A Pannonhalmi Főapátság mára már a vallási hitélet mellett egy rendkívül fontos turisztikai célponttá is vált, egyebek mellett a gyógynövénykertnek és az ehhez kapcsolódó tevékenységeknek köszönhetően. A legismertebb és legkedveltebb gyógynövény, amiért több ezer turista látogat el évente ide, az a levendula, amelyet mintegy 4,5 hektáros ültetvényen termesztnek. A növényből levendulaolajat és levendulavizet állítanak elő az apátság saját illóolaj-lepárló üzemében, ahol emellett bérlepárlás is történik. A levendula mellett számos egyéb gyógy- és fűszernövényt termesztnek, mint például az Orvosi citromfű (*Melissa officinalis*), a Kerti kakukkfű (*Thymus vulgaris*), a Borsmenta (*Mentha x piperita*) és az Orvosi zsálya (*Salvia officinalis*). Ezekből a gyógynövényekből illóolajat, teakeverékeket és likőröket készítenek, amelyeket a területen található mintaboltban is meg lehet vásárolni.

Az Ürmös porta Potyondi Ákos és családja művelésében, Pannonhalma délkeleti részén található. Három lábon áll a porta: egyik a gyógynövények és a tájfajta gyümölcsök, másik a felesége hang- és zeneterápiája, harmadik pedig a zarándokok számára kialakított pihenőhely. Az akkor még csak tervezett illóolaj lepárló és gyümölcsfeldolgozó egységek mára már megvalósultak, amelyek szintén hozzájárulnak a birtok sokszínűségéhez.

Az Albertirsán található Zöldpont fűszerkertészet termesztő területe 1,5 ha, amelyről hetente átlagosan 50 000 db cserép fűszernövény kerül értékesítésre főként az alábbi növényekből: Kerti bazsalikom (*Ocimum basilicum*), Petrezselyem (*Petroselinum crispum*), Rozmaring (*Rosmarinus officinalis*), Fodormenta (*Mentha spicata* var. *crispata*), Koriander (*Coriandrum sativum* L.), Metélőhagyma (*Allium schoenoprasum*). Régebben csak Magyarországra dolgoztak, de most már állandó vevőik vannak külföldön is, mint például Szlovákia vagy Bulgária. Állandó alkalmazotti létszámuk 30-40 fő, plusz 10-20 alkalmi munkavállaló. Az alábbi üzletláncokba szállítanak be: Aldi, Lidl, Tesco, Spar, Penny, Metro. Az üzletekkel összehangolt munkát végeznek, mivel szigorú elvárásaik vannak feléjük.

4.1.1. Gyakorlati tevékenység

A Pannonhalmi Főapátságban Bolvári István koordinátor szakvezetésével nézhettük meg a lepárlót, amely egy modern, információs táblákkal ellátott épületben található. Megtudhattuk, hogy a lepárló technika alapja egy gőzfejlesztő, amelynek felfűtése egy gázégővel történik, továbbá kettő darab üst található a szomszédos helyiségben, amely összesen 250 litert jelent. Megosztotta velünk tapasztalatait arra vonatkozóan, hogy mennyi növény fér bele az üstbe, és milyen mennyiségű illóolaj párolható le. A levendulán kívül még lepárolnak például orvosi zsályát, kakukkfűvet és borsmentát is. Ezt követően az Illatmúzeumot tekintettük meg, amely egy gyönyörű szép, több szintes épület. Végül az ültetvényeket nézhettük meg a 16-os parcellában, amelyben megtalálható az az öt növény, amellyel főként foglalkoznak. Rengeteg információt kaptunk a szaporításról, a talajművelésről, az alkalmazott eszközökről, a tápanyagutánpótlásról, a sor és tőtávolságok meghatározásáról és a különböző fajtákról is.

Az Ürmös portán megcsodálhattuk a gyógynövénykertet, amelynek alakja a magyar szent korona felülnézeti rajza. Méretét tekintve egy 7 méter sugarú kör, amelyben a zománcképek helyén vannak a gyógynövény parcellák, középen az Egynyári ürömmel (*Artemisia annua*), illetve a négy nagy parcellában azokkal a gyógynövényekkel, amelyekből illóolajat szeretnének lepárolni. Ezt követően a kaszáló gyümölcsöst tekintettük meg, amely egy hektáron fekszik. Sokat tanultunk a talaj minőségének fontosságáról, valamint a tájfajta gyümölcsök megőrzéséről.

Albertirsán a Zöldpont fűszerkertészetben részletes szakvezetést kaptunk arról, hogyan szaporítanak, gondoznak és nevelnek több tízezer cserép növényt nap, mint nap. A csarnok egy részletét a 4. ábra szemlélteti.

4. ábra: Cserepes fűszernövények a Zöldpont Fűszerkertészetben
Forrás: saját felvétel, 2021. október 16.

Rengeteg információt kaptunk a szaporítóanyagokról, szaporító közegről és az alkalmazott módszereikről. Például melyik növény szaporítása történik magvetéssel vagy mikor alkalmaznak vegetatív szaporítóanyagot. Továbbá nagyon sokat tanultunk a tápanyag utánpótlásról, az öntözési technikákról, valamint a növényvédelemmel kapcsolatosan is.

4.1.2. Szakmai összesség

Mindegyik hely, ahol a szakmai gyakorlat keretén belül jártunk a maga nemében egyedülálló, és egymástól teljesen különböző típusú tevékenységeket folytatnak. Viszont egy nagyon lényeges dolog, amely mindhárom helyen egyértelműen látható volt az a hatalmas elhivatottság, a szakma szeretete és a rengeteg tudás, munka és tapasztalat. Nagyon hasznos volt ez a gyakorlati hétvége, mert többféle helyet nézhettünk meg, ahol rengeteg gyakorlati tapasztalatot szerezhettünk. Mindegyik helyszínen nagy szeretettel fogadtak bennünket és igyekeztek a lehető legtöbb ismeretet átadni nekünk. Olyan növényeket és technológiákat nézhettünk meg, amelyekről már előzetesen a különböző tantárgyaink során tanultunk, így az elméleti tudásunkat a gyakorlatban is elmélyíthettük. Szakmai vezetőink végigvezettek bennünket a teljes munkálatokon, így betekintést nyerhettünk a műveleti lépéseken keresztül a teljes folyamatba, például hogyan lesz a magvetéstől kezdődően késztermék.

Láthattunk szántóföldi körülmények közötti és növényházban történő termesztést, illetve inkább szolgáltatás alapú gyógynövényes vállalkozást. A Pannonhalmi Főapátságban is megállapítható volt, de Albertirsán még inkább megfigyelhettük, hogy a munkafolyamatok egy kisebb része gépesített, hangsúlyosabb az élőmunka igénye a működésnek, amelyet a gyógynövény ágazatról általában is elmondhatunk. Ennek előnye a magas minőség biztosíthatósága, viszont hátránya a magasabb költségekkel történő működés. A Zöldpont Fűszerkertészetben a korszerű technológia alkalmazására láthattunk példát, amellyel biztosítani tudják a növények fejlődéséhez szükséges legideálisabb körülményeket, ezáltal hozni azt a magas színvonalat, hogy a Global G.A.P. tanúsítvány rendkívül szigorú előírásainak megfeleljenek.

Akár termék, de főként szolgáltatás formájában, mindenhol láthattuk az „élményt adni az embereknek” filozófia működését. Úgy látom, hogy sikerük titka a szakma szeretete, a munka iránti alázat, a folyamatos fejlődés, újítások keresése, viszont a hagyományos értékek, tudás és minőség megőrzésével.

5. Nyári gyakorlat

5.1. Sudár Birtok – Győrújfalú, 2021. július 19 - 23.

A Sudár Birtok Győrújfalú település szélén található. A birtok 6,5 hektár területen fekszik, amelyen elsősorban gyógy- és fűszernövények termesztésével foglalkoznak kb. 3000-4000 m²-en, a fennmaradó rész pedig lucernával van bevetve. A családi gazdaságban hagyományos értékrenden alapuló, mégis modern gazdálkodást folytatnak úgy, hogy a biodiverzitás ne sérüljön. A termesztés és a növényápolási munkák kézi munkaerővel történnek, gépeket nem használnak. Állandó emberi erőforrás összesen 3 fő, plusz az alkalmi segítségek, mint például a gyakornokok. A birtokon található még az iroda, illetve az üzem épülete, ahol a feldolgozás történik. Az üzemből egy nagyobb feldolgozó helyiség, egy mosdó és egy raktár van. A feldolgozó helyiségben találhatóak a fém munkaasztalok és egy IKEA kínai gyártmányú, 10 tálcás szárítóberendezés (Model: WRH-100 Series), amelyben a levegő befűvése alulról történik és 3 program lehetőség van. A birtok vezetője Sudárné Zsóka elmondása alapján általában 10 órán keresztül 50 °C-on 10%-os nedvességtartalomra történik a növények szárítása. Emellett a betakarított növények szárítása hagyományosan a padláson is zajlik, hogy a rendelkezésre álló kapacitásaikat maximálisan ki tudják használni. A birtokon gyógy- és fűszernövényekből 20 termesztett faj található, továbbá körülbelül 10 fajta növényt a birtokról és a környező erdőkből gyűjtenek. A birtokon az élő kultúrák mellett főként palántázással szaporítanak, amelyek egy része saját előállítású. A növényvédelemhez nem használnak vegyszereket, növényi főzetekkel (zsurló, csalán, szurokfű) és illóolajokkal dolgoznak. Elsősorban a kártevők riasztása a cél, csak akkor pusztítják őket, ha nincs más lehetőség. A növénytársításokat is alkalmazzák, mint megelőző módszer.

A termesztett növényeket frissen és szárítva értékesítik. Jelenleg 45féle termékből álló termékpalettával rendelkeznek, amelyben megtalálhatóak a fűszerek, teák, valamint fűszer- és teakeverékek, szezonális termékek (pl. paprikakrém, pesto) és a védjegyes kakukkfű szirupuk. A gazdaságot és termékeit a Biokontroll Hungária minősíti, mivel minden, általuk termesztett gyógy- és fűszernövény 100%-ban vegyszermentes és bio.

A termékek csomagolása, a cég logója és arculati elemeik is megújultak a tavalyi évben. Azt gondolom, hogy az új csomagolások nagyon egyedi, letisztultak, elegánsak, nagyon passzolnak a birtok profiljához. Szerintem nagyon profi munka van mögötte a tervezéstől a

legyártásig. A Sudár Birtok párhuzamosan van jelen az online térben és a személyes értékesítési és kommunikációs csatornákon. Megújult, szép honlappal rendelkeznek, és aktívan jelen vannak a facebook oldalon is. Rendszeresen járnak vásárokra, kiállításokra is, alapító aktív tagjai a Kisalföldi Kosár Közösségnek is. Véleményem szerint nagyon hatékonyan használják a marketing eszközöket, hogy széles körben eljussanak a fogyasztóikhoz.

5.1.1. Gyakorlati tevékenység

Az első napon a birtok bemutatása és szemrevételezése után majoranna morzsolással és csomagolással kezdődött a munka. A csomagolás során a szárított növényt a tasakban egy mérlegen lemértem, ezután a tasakot egy fólia hegesztővel zártuk, majd rátettük a címkét. A gyakorlat folyamán még Ginkgo biloba szárító berendezésbe történő bepakolásában, illetve a megszáradt növény morzsolásában vettem részt, melynek folyamatát az 5. ábra mutatja.

5. ábra: Ginkgo biloba feldolgozásának folyamata
Forrás: saját felvétel, 2021. július 19. és 2021. július 20.

A hét további részében főként a bazsalikom körüli munkálatoké volt a fő szerep, mivel ennek a növénynek a betakarításának és feldolgozásának ideje volt. Mivel 1600 tő bazsalikomról történt a betakarítás, így a betakarított növény egy részét a szárítóba tettük, másik részét pedig a padlásokra helyeztük el. Egy jelentős mennyiség esetén a szárakról lefosztottuk a leveleket és frissen pestot készítettünk. Az irodai munkába is bevontak, többek között az új csomagolások kipakolásában és rendszerezésében vettem részt, valamint a kakukkfű szirup üvegecséit címkéztem. Végül a Kisalföldi Kosár Közösség átadási napján én is részt vettem Zsókéval. Napközben összekészítettük a rendelést, és délután elvittük az átadási helyre, ahol a megrendelőknek összeállították a kosarát azokról a termékekből, amelyeket különböző kistermelőktől kértek.

5.1.2. Szakmai összegzés

A nyári gyakorlati héten rengeteg hasznos ismerettel, gyakorlati tapasztalattal és élményekkel gazdagodtam. Különösen jó volt a birtok mindennapi munkálataiban részt venni, mert így a gyakorlatban is láthattam, hogy mennyire komplex feladat egy ilyen gazdaság működtetése. Zsóka igyekezett olyan hetet összeállítani, hogy minél több dolgot lássak és tanuljak. Az együtt töltött idő alatt fáradhatatlanul mesélt, hogy minél több tudást át tudjon adni. Egy fantasztikus embert ismerhettem meg a személyében, nagyon csodálom a szakmai tudása, az alázata, az életszemlélete és a jólelkősége miatt is.

Itt is megfigyelhettem, hogy a munkafolyamatoknak mekkora az élőkommunikáció igénye, amelynek előnye az ellenőrizhetőség és a magas minőség biztosíthatósága, viszont hátránya a magasabb költségek. Főként emiatt nagyon fontos kérdésnek tartom, hogy egy ekkora méretű birtokon termesztett gyógy- és fűszernövények termesztéséből előállított termékek eladásából származik-e akkora bevétel, amely megfelelő profitot tud termelni és gazdaságosan működtethető. Sudárné Zsóka erre a kérdésemre is készségesen válaszolt, hogy önmagában sajnos ma még nem. Ő is foglalkozik a birtokhoz kapcsolódóan számtalan egyéb kapcsolt projekttel, mint például az Aranyalma mesekert, a gyerekek táboroztatása, workshopok, előadások, stb. Zsóka igazolta, hogy a termék előállításán felül a kapcsolt szolgáltatásokkal együtt tudja jól megállni a helyét egy ilyen családi vállalkozás. Tehát a birtok példáján is beigazolódott, hogy „az élményt adni” mennyire kulcsfontosságú a fenntarthatósághoz.

Időközben a Sudár Birtok gyógynövényfarmot a Hungaricool by Spar győztes mezőnyében láthatjuk a 2022-es évben, így kistermelőként beszállítói lettek az áruházláncnak, ezáltal országos ismertséget és elérhetőséget szerezve biogazdaságukban készült fűszerkeverékeiknek. Győzelmüket követően, a kapacitásukat számba véve döntöttek úgy, hogy a kisebb vásárokon kevesebbszer fordulnak meg, cserébe a viszonteladói hálózatuk megerősítésével, ezen a csatornán találhatják meg őket vásárlóik. Úgy gondolom, hogy a kézműves termékeknek rendkívül nagy szerepe van a nagyobb üzletek polcain, mert így még több fogyasztóhoz tudnak eljutni ezek a magas minőségű termékek, támogatva ezzel a hazai kistermelőket.

Összességében azt látom, hogy ez a fiatalnak mondható vállalkozás biztos lábakon áll, és évről évre tud fejlődni, hogy továbbra is a piac fontos szereplője tudjon maradni. Egyelőre egy sikertörténet az övék, egy pozitív példa az ágazatban történő eredményes működésről.

NYILATKOZAT

a portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Péntek Katalin
A Hallgató Neptun kódja: ZFYIS5
A dolgozat címe: Gyógynövénytúrák szerepe a gyógynövényturizmusban
A megjelenés éve: 2022
A konzulens tanszék neve: Agronómia Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott portfólió egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: Miskolc, 2022. november 7.

Hallgató aláírása

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A **Péntek Katalin** (hallgató Neptun azonosítója: **ZFYIS5**) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a portfóliót áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*²

Kelt: Gyöngyös, 2022. október 21.

Lakatos Márk
Belső konzulens

¹ A megfelelő aláhúzendő.

² A megfelelő aláhúzendő.